

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

בפורים משולש הופך עם ישראל מכבשה לזאב טורף.
מפורים-של-שבת, היום של עם ישראל, הוא יוצא למחות
את "זכר עמלק" מלפניו ומאחריו – ביום ששי מקליפת ישמעאל
(האיסלאם, שיום אידו ביום ששי) וביום ראשון מקליפת עשו
(הנצרות, שיום אידה ביום ראשון).

[מתוך הנקודה המעובדת 'משיח בפורים משולש']

תצוה-שושן-פורים תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

תצוה־שושן־פורים ה'תשפ"א

- 04 משיח בפורים משולש**
נקודה מעובדת
פריצת הגבולות המשיחית
שבפורים משולש
- 05 "צדקה [ו] לחיים"**
חיזוק לקמפיין "מתקדמים ביחד"
הקשר בין שתיה "עד דלא ידע"
ונתינת צדקה
- 10 "גואל ראשון ו"גואל אחרון"**
סיום קמפיין "מתקדמים ביחד"
היחס בין ראיית המציאות כאין
לבין השמחה על הצלחה והתקדמות
- 15 "כדת היום"**
התועדות ליל פורים תש"פ
על סוד [ופשט] המילה "כדת"
וחידושו של רבי שמשון מאוסטרופולי
בנוגע לשמות המופיעים על המצח
- 28 הכל רחמים**
נועם אלימלך
בין המתקת הדינים לעוררות רחמים
בעבודת משה רבינו ובעבודתנו
- 30 "נר תמיד"**
זהב שלמה
פרצוף פירושי "תמיד"
- 33 הניגון החסידי**
ניגון מספר 476
ניגון מז' כסלו תשפ"א
- 34 הסיפור החסידי**
סיפור נאה כזה...
אדמו"ר האמצעי שומע קריאת מגילה
- 36 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מי מוחה את עמלק - ה' או אנחנו?
- 37 פאצור ד'לציב**
עד דלא ידע!
האם פורים הוא חג של גילוי
או של הסתרה?

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים
לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צל | אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
בשיתוף עמותת ואביטה

הקדמת המערכת

שבת שלום ופורים שמח לכל בית ישראל. לפניכם **גליון נפלאות** לשבת פרשת **תצוה- שושן פורים** מלא בכל טוב ובאירת החג, שנמצא איתנו כאן השנה עד ט"ז באדר [על כך תוכלו לקרוא בנקודה המעובדת שלנו].

השבוע בגליון:

הנקודה המעובדת הפעם לא מתוך שיעורי הגליון, אלא **ממתק מיוחד לפורים משולש**, מתוך **התוועדות פורים תשס"א**. מומלץ במיוחד.

ניחוח סיום קמפיין **"מתקדמים ביחד"** המוצלח [תודות לעוסקים במלאכה ולכם הקוראים] עדיין באויר ורישומו והקשר שלו לפורים עוד ניכרים בשנים משיעורי הגליון הנוכחי. **השיעור הפותח** נמסר כחזיק הרב בעיצומו של הקמפיין, **שיעור קצר ומהפכני על המעבר ממשה למשיח** - מעבר מאין ליש, מהסתלקות ללידה (שמלמד גם איך להתייחס נכון להצלחות). את **השיעור השני** - **"צדקה [ו] לחיים"** - צריכים לקרוא באוירה נכונה, **עם כוס 'משקה' וארנק תפוח** ולגמור אותו כשגם הכוס וגם הארנק ריקים לגמרי. **השיעור הארוך והעיקרי** הוא שיעור מהתוועדות **ליל פורים אשתקד**, שחלקה השני התפרסם בשבוע שעבר ואילו חלקה השלישי בשנה שעברה.

בע"ה תתקיים התוועדות ליל פורים עם הרב ביום חמישי בשעה 22:00 בבית המדרש נשמתא בזום בקישור הבא: <https://us02web.zoom.us/j/7965878058>

אין לך תוכנת זום?

ניתן לשמוע דרך הטלפון: מחייגים 055-330-1762 או 03-9786688. לאחר ההודעה באנגלית יש להקיש 7965878058 #

שבת שלום ומבורך ופורים שמח,

המערכת

משיח בפורים משולש

בה חל שושן-פורים 'טורפת' מלפניה ומאחריה – מתפשטת בקדושת פורים גם ליום ששי שלפניה וגם ליום ראשון שאחריה. שבת היא בת זוגו של עם ישראל, היום המיוחד לישראל בלבד ("ביני ובין בני ישראל אות היא לעלם" ו"גוי ששבת חייב מיתה"), אך כ"כבשה בין זאבים" היא מוקפת בימי ששי וראשון, ימי אידיהם של המוסלמים והנוצרים, קליפות ישמעאל ועשו. "ראשית גוים עמלק" מתחלק לשני ראשים עיקריים – ישמעאל ועשו. בפורים משולש הופכת הכבשה לזאב טורף וקדושת ישראל מפסיקה להתכנס ברשות היחיד ומתפשטת מיום השבת לקיים "מחה אמחה את זכר עמלק" הן מתוך ישמעאל והן מתוך עשו (ואחרי מחית זכר עמלק שבתוכם, שאין לו תקנה אלא מחיה, ניתן לתקן-לגיייר את הניצוצות הנותרים).

הפריצה אל מחוץ לשורה היא כח משיחי מובהק, כחו של המשיח שנקרא "הפורץ". ישמעאל ועשו כוללים את כל הגלויות, "בנוי דאברהם בגלותא דאדום ובנוי דיצחק בגלותא דישמעאל", וכאשר 'טורפים' אותם מסיימים את הגלות (העימות עם עשו הוא בכח משיח בן יוסף, העימות עם ישמעאל הוא בכח משיח בן דוד וביום השבת עצמו מתגלה מדרגת "רעיא מהימנא" של המשיח). והרמז: שלשת הימים הללו – "יום הששי" "שבת" "יום אחד" – עולים **משיח ב'רצוא ושוב** (**מ מש משי משיח** **שיח יח ה**, משיח ה'מתפשט' לשני הצדדים).

מהמלים "ולא יעבור" למדו חז"ל כי ימי הפורים מוגבלים ל-**יד** ו-**טו** באדר "ולא יותר" (ואף שהכפרים מקדימים ליום הכניסה, מ-**יא** עד **יג** אדר, לא דוחים-ממשיכים את פורים ל-**טז** ו-**יז** אדר), כשגם הפרזים וגם המוקפים מוגבלים לפורים של יום אחד ("זמנו של זה לא כזמנו של זה"). אך בקביעות השנה, בה שושן-פורים חל בשבת, 'מתקלקלת' השורה (ו"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", האם זו "אהבה [למרדכי] מקלקלת השורה" או "שנאה [להמן] מקלקלת השורה") ושושן-פורים משתתף ביום שלפניו (בחפיפה לפורים דפרזים) ועובר ליום **טז**, בשמחה פורצת גבולות גם ביחס לפורים עצמו. היציאה מחוץ לשורה אופיינית לאות **ק**, בה נברא חדש אדר – האות הפשוטה (לא-סופית) היחידה היורדת אל מתחת לשורה. לעתים ירידה כזו היא נפילה לקליפות, אך כשזוכים לעליה שלמעלה מטעם ודעת – 'קלקול השורה' כלפי מעלה – זהו כח של "כל הגבוה למעלה מעלה ביותר יורד למטה מטה ביותר" לפעול במקום הקליפות, לתקן או להכריתן. בפורים משולש מאירה הקדושה המשולשת – "קדוש קדוש קדוש" – ונותנת כח לרגל ה-**ק** לצאת ממקומה לעבור-לרדת מעבר לגבול ש"ולא יעבור".

על גיבורי פורים, מרדכי ואסתר שמשבט בנימין, נדרש "בנימין זאב יטרף". גם יום השבת נמשל בחז"ל ל"זאב שהוא טורף מלפניו ומאחוריו" בתוספת מחול על הקדש. וכך, שבת

שיעור

קמפיין "מתקדמים ביחד"

"צדקה [ו] לחיים"

קיצור מהלך השיעור

במהלך קמפיין ההתרמה בשבוע שעבר, כדי להגביר את **שמחת הנתינה** באופן של "מרבין [צדקה] בשמחה", שלח הרב דרוש על הקשר באדר בין **שתית היין ונתינת הצדקה** והסדר העולה ממנו – אמירת '**לחיים**', נתינת צדקה ושוב אמירת 'לחיים'. דרוש חשוב לפורים! **פרק ב** של הדרוש מרחיב בסוד "רחבה מצותך מאד", צדקה מתוך **שפלות**, ועולה ממנו כי הנתינה הבלתי-מוגבלת צריכה להמשך בתוך סדר והדרגה – נשיאת הפכים ששרשה ב**אמונה**, מקור ה"עד דלא ידע" של פורים.

א. "כן צדקה לחיים"

צירופי אדר – צדקה ויין

בכל אחד מחדשי השנה מאיר אחד מ**יב** צירופי שם הוי' ב"ה" (והרמז: **חדש** עולה **יב** פעמים הוי').

בחכמת הצירוף יש שתי שיטות, כנודע², וביחס ל**יב** הצירופים והקבלתם לחדשים (החל מחדש ניסן, "החדש הזה לכם ראש חדשים"³), הכל זהה בשתי השיטות חוץ מהחדש ה**ז**

(אלול) וה**יב** (אדר), שצירופיהם מתחלפים בין השיטות. לפי השיטה הראשונה, הצירוף המאיר באלול הוא ה**ז** ה**ז**, היוצא מסופי תבות הפסוק "וצדקה תהיה לנו כ**י**"¹, והצירוף המאיר באדר הוא ה**ז** ה**ז**, היוצא מסופי תבות הפסוק "עירה ולשרקה בני אתנו"⁴. לפי השיטה השנייה, "ונהפוך הוא", "וצדקה תהיה לנו כ**י**" שייך לאדר ו"עירה ולשרקה בני אתנו" לאלול. "אלו ואלו דברי אלהים חיים"⁵ ובעמדנו בחדש אדר עלינו לעסוק בענין הפנימי של שני הפסוקים:

נערך מרשימת הרב ע"י איתאל גלעד. קמפיין "מתקדמים ביחד". ה' אדר תשפ"א – רשימת הרב.

א מחברת הקדש שער ר"ח, ובכ"מ.

ב ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ד בשיעור "חכמת הצרף" עמ' 54 ואילך.

ג שמות יב, ב.

ד דברים ו, כה.
ה בראשית מט, יא.
ו אסתר ט, א.
ז עירובין יג, ב.

יש להקדים – את שתית היין (שהיא שמחת הגוף ו"הדם הוא הנפש"¹⁷, כסיום הפסוק "כבס ביין לְבִשׁוּ וּבְדַם עֲנָבִים סוּתָה") או את מתן הצדקה (שהוא שמחת הנשמה, המתדמה לה, המשפיע בעצם, בקיומה את "רחבה מצותך מאד"¹⁸, מצות הצדקה¹⁹ בה נוהג ה' בכל עת)? אליבא דאמת, גם ביחס לשאלה מה להקדים יש להגייע למצב של "עד דלא ידע".... ואף על פי כן, על פי פתגם החסידים הידוע שכל המצוות אינן אלא היכית-מצוי להתוועדות חסידית (כאשר לאחר קיום המצוה זוכים להתוועד מתוך שמחה של מצוה), ראוי להקדים את הצדקה, וכאשר מגיעים לשיא של השגת כל היעדים עבורם נועדה הצדקה (ועד ליעד העיקרי – "ושביה בצדקה"²⁰) – לשבת להתוועד ולומר לחיים "עד דלא ידע"....

הקדמת הצדקה לאמירת ה'לחיים' היא בסוד הפסוק "[כן] צדקה לחיים"²¹ – קודם "צדקה" ואז "לחיים". אמנם, ניתן גם לפרש "כן צדקה לחיים" – ההכנה ל"צדקה" היא "לחיים". לכן, מן הראוי לקחת קצת משקה ולומר 'לחיים' לפני נתינת הצדקה ולהמשיך באמירת ה'לחיים' (קצת יותר מקצת...) לאחריה. והרמז: **משקה-צדקה-משקה** עולה גל ברבוע – על ידי כך זוכים ל"גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך"²² (העולה גם השראת השכינה בישראל)!

פשט הפסוק "וצדקה תהיה לנו כי [נשמד לעשות את כל המצוה הזאת לפני הוי' אלהינו כאשר צונן]" עוסק בשכר המצוות, אך הוא נוקט לגביו בלשון צדקה – צדקה היא כללות כל המצוות²³ וממילא האמור כאן הוא כללות שכר כל המצוות, הנזכר בלשון צדקה שהרי "שכר מצוה מצוה"²⁴ (שכר לשון יין וְשִׁכָר, השייך ל"לבסומי בפוריא" של חדש אדר). "עירה ולשרקה בני אתנו" מדבר אודות ריבוי היין בנחלת יהודה²⁵, שבט המלכות בישראל.

נמצא, שהשיטה שלפיה צירוף חדש אדר יוצא מ"עירה ולשרקה בני אתנו" רומזת ל"מרבין בשמחה"²⁶ על ידי שתית יין "עד דלא ידע". אך השיטה שצירוף חדש אדר יוצא מ"וצדקה" = אדר] תהיה לנו כי" רומזת ל"מרבין בשמחה" על ידי ריבוי במתן צדקה, "עד דלא ידע", שהוא עיקר השמחה של אדר ופורים, כפסק הרמב"ם²⁷.

על פי פתגם החסידים הידוע שכל המצוות אינן אלא היכית-מצוי להתוועדות חסידית ראוי להקדים את הצדקה, וכאשר מגיעים לשיא של השגת כל היעדים עבורם נועדה הצדקה – לשבת להתוועד ולומר לחיים

ב. "רחבה מצותך מאד" רחמים ושפלות

כפי שהוזכר, אדמו"ר הזקן מסביר בתניא

יד דברים יב, כג.
טו תהלים קיט, צו.
טז תניא אגה"ק יז.
יז ישעיה א, כז.
יח משלי יא, יט. וראה ביחס לרמז שבפסוק לתקופתנו ("כן צדקה לחיים" בגימטריא קורונה) בהתוועדות ליל פורים תש"פ ובשיעור ר"ח אדר השתא.
יט תהלים קיט, יח.

'לחיים', צדקה ולחיים'

אכן, "אלו ואלו דברי אלהים חיים", אך מה

ח ב"ב ט, א.
ט אבות פ"ד מ"ב.
י מגילה ז, ב.

יא הפסוק הבא הוא "חכלילי עינים מיין", אודותיו דרשו "כל חר הטועם אומר לי לי" (כתובות קיא, ב), שייך לפרשת "ויקחו לי תרומה... ועשו לי מקדש" (שמות כה, ב"ח) – הנקראת בתחלת חדש אדר – וראה גם במדור "זהב שלמה" בגליון תרומה.
יב תענית כט, א.
יג הלכות מגילה פ"ב ה"ז. וראה באריכות בשיעור ר"ח אדר השתא (נדפס בגליון תרומה).

על האדם לתת

צדקה מתוך
תחושת שפלות
ורחמים. קיום
"רחבה מצותך"

מאד" מתוך
שפלות פועל
"עת רצון" למעלה
ולמטה ומסוגלת
לכל הישועות
בגשמיות
וברוחניות

מצותך מאד" מתוך שפלות
פועל "עת רצון" כה למעלה
ולמטה ומסוגלת לכל הישועות
בגשמיות וברוחניות.

"ככל מצותך אשר צויתני"
והנה, יש רק עוד פעם אחת
בכל התנ"ך "מצותך" ^{כא} (מצות
ה') בלשון יחיד ^{כב} (מצות ה') ^{כג},
בוידוי מעשרות ^{כד}:

ואמרת לפני הוי' אלהיך
בערתי הקדש מן הבית וגם
נתתיו ללוי ולגר ליתום ולא למנה
ככל מצותך אשר צויתני לא
עברתי ממצותיך ולא שכחתי. לא אכלתי
באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי
ממנו למת שמעתי בקול הוי' אלהי עשיתי ככל
אשר צויתני. השקיפה ממעון קדשך מן השמים
וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר
נתתה לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת
חלב ודבש.

גם כאן ההקשר הוא במובהק של צדקה,

כה תהלים סט, יד.

כו "מצותך" במילוי - מ צ ד ו ו תו כפ - עולה שבת, שגם
היא "מצותך" של ה' (ש"הכתיב בעצמו מנוחה", "וביום
השביעי שבת וינפש", "וינח ביום השביעי"), שרש הנתינה
האין סופית של צדקה מתוך מנוחת הנפש ותענוג אין סופי
(תענוג עולה "וינח ביום השביעי"), כמבואר בשיעור ר"ח
אדר הני"ל.

כז אכן, יש עוד "מצותך" בלשון רבים, שני פסוקים אחר
"רחבה מצותך מאד" - "מאיבי תחכמי מצותך" - ויש לומר
ש"מצותך" לשון רבים ("מיעוט רבים שנים") רומז בפרט
לשתי ה"מצותך" לשון יחיד (וראה אכן עזרא שם, "כל אחת
ממצותיך"). "רחבה מצותך מאד" ועוד "מאיבי תחכמי
מצותך" עולה 1963, 13 (אחד אהבה) פעמים 151 ("חן חן
לה"). בין ה"מְצוֹתֶיךָ" ל"מְצוֹתֶיךָ" מופיעה "תורתך", כאשר
שלשת הפסוקים - "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך
מאד. מה [= מאד, התבה הקודמת] אהבתי תורתך כל היום
היא שיחתי. מאיבי תחכמי מצותיך כי לעולם היא לי" -
עולים 5915, יג (אחד אהבה) פעמים "תכלה" (5 פעמים 7
פעמים 13).

כח "מצותך" "מצותך" עולה "תמים תהיה עם הוי' אלהיך"
(דברים יח, יג), כללות כל התורה והמצוות.

כט דברים כו, יג.טו.

כי "רחבה מצותך מאד" היינו
מצות הצדקה^{כה}, אותה ראוי לכנות
"מצותך" (בלשון יחיד), המצוה
המיוחדת לה' - "מצותך דייקא
היא מצות הצדקה שהיא מצות
ה' ממש מה שהקב"ה בכבודו
ובעצמו עושה תמיד להחיות
העולמות ויעשה לעתיד ביתר
שאת ועז". "מאד", שמובנו כאן
בלי גבול (רוחב אין סופי), רומז
גם לעבודת "בכל מאדך" ^{כז}, "בכל
ממונך" ^{כח}, שבעבודת הצדקה.

ורמוז: "רחבה מצותך מאד"

בגימטריא שפלות. השפלות

במצות הצדקה היינו האמור על ה' יתברך
(שמצות הצדקה היא "מצותך" המיוחדת לו,
כנ"ל) "המשפילי לראות בשמים ובארץ" ^{כט}
כשמתוך כך ה' נותן צדקה לכל אחד לפי ענינו
(השמימי או הארצי). ראית ה' בשפלותנו
מעוררת רחמים - רחמי אמת שהצדקה
תקלט בפנימיות ותפעל את פעולתה להחיות
ולרומם את המקבל (וכוונת ^כ בסוד יחוד
הרחמים והשפלות, פנימיות התפארת ופנימיות
המלכות). כך, גם על האדם לתת צדקה
מתוך תחושת שפלות ורחמים. קיום "רחבה

כ ו כמה רמזים: רחבה מצות הצדקה מאד = 1000
(כמנין המלה הקודמת, "[לכל תכלה ראיתי] קץ" בחשבון
מנצפך), סוד "אלף אורות" שנתנו למשה (ספר הליקוט
פרשת כי תשא), העולה ישראל בעל שם טוב (ראה כתבי
ר"א ביחובסקי עמ' נג). רק רחבה צדקה מאד בעל
שם טוב! מצות הצדקה עולה 740 (ב"פ, ממוצע כל מלה,
שע נהורי), כמנין רבנו של עולם וכן "חלק אלוה ממעל
ממש" (תניא פ"ב) - מצות הצדקה היא מצות רבנו של
עולם ("מצותך" כנ"ל) וממילא היא עיקר גילוי נפש השנית
בישראל שהיא "חלק אלוה ממעל ממש" (המשפיע בעצם,
המתדמה לה', וכפי שנתבאר בשיעור ר"ח אדר הני"ל) והיא
היא התיקון העיקרי של פגם הברית (וכדלקמן בפנים).

כא דברים ו, ה.

כב ברכות פ"ט מ"ה.

כג תהלים קיג, ו.

כד ראה לב לדעת "פרק בעבודת ה'" עמ' ח.

ההמשכה מאתכסיא לאתגליא במעשר ראשון; ועיקר ההתפשטות במעשר שני-עני שבמלכות, עיקר עלמא דאתגליא. משלב לשלב גוברת גם כמות הנתינה, כשעיקר הקפיצה הוא בין "הנסתרֶת ל"והנגלת"^{לח}.

י	בכורים
ה	תרומה
ו	מעשר ראשון
ה	מעשר שני/עני

מכאן נלמד על חשיבות הסדר הנכון במתן צדקה, בקדימה ואיחור של סדרי עדיפויות – כמפורש הן ביחס לסדר הראויים לקבל^{לט} והן ביחס לדוגות ב'איכות' הצדקה^מ. התכונה של קדימה ואיחור היא הכח המיוחד של היסוד (אליו מתנקזים ה החסדים מכל המדות, והוא הצינור הצר המסדר את סדר ההשפעה)^{מא}, מדת הצדיק הנותן צדקה תמיד (ובהמשכת ה החסדים ל"צדק, מלכותא קדישא"^{מב}, ממתיק את דיניה והופך אותה לצדקה^{מג}). הנתינה המסודרת, בסדר של "סוד הוי' ליראיו"^{מד} (י-ה-ר-ה, כנ"ל), מעוררת שמחה (שהיא התיקון העיקרי לפגם

לח בפשט אין גדילה בכמות ממעשר ראשון למעשר שני/עני (ואדרבא, המעשר, ביחס זהה, מופרש מכמות קטנה יותר), אך בפנימיות כן יש כאן גדילה: יש כאן מעשר כפול, מעשר שני ומעשר עני (בפנימיות, שהרי בפועל שני המעשרות מתחלפים בין השנים), ויש גם יותר 'געשמאק' בהפרשת האדם לעצמו (בירושלים) וכן בהפרשה לעני (הנזקק באמת, ולא רק מקבל מצד ה"חוס' שלו), וממילא נטיה להתרחבות ("רחבה מצותך מאד") ולהוספה מדיליה (הוספה שהיא רשות, כינוי למלכות המתפשטת עוד ועוד, בסוד "חללה של רשות").

וכמה רמזים: מעשר ראשון מעשר שני מעשר עני = ג פעמים (ממוצע) 959 = 7 פע' 137, אברהם במספר קדמי = "אך בצלם יתהלך איש" (תהלים לט, ז) כו'. ביחד עם תרומה = 3528, הרבוע הכפול של מב (ממוצע התרומה והמעשרות), וביחד עם בכורים = 3806 = יחד פעמים "גל עני".

לט ראה תדא"ר פכ"ה; ב"מ עא, א; רמב"ם, הלכות מתנות עניים פ"ח ט"ז י"ח.

מ ראה רמב"ם, הלכות מתנות עניים פ"ה ה"ז, ועוד.

מא ראה סוד ה' ליראיו ש"ח פ"ו.

מב הקדמת תקו"ז י"ב, ("פתח אליהו").

מג ע"ח של"ט ("מ"ן ומ"ד) דרוש יד. ובכ"מ.

מד תהלים כה, יד.

כדרשה ביחס לפסוק הסיום – "כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מ'השקיפה ממעון קדשך', שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים"^ל.

בלי גבול בסדר

בפרט, "מצותך" כאן היינו סדר הפרשת המתנות, כדברי רש"י^{לא}: "ככל מצותך". נתנים כסדרן ולא הקדמתי תרומה לבכורים ולא מעשר לתרומה ולא שני לראשון שהתרומה קרויה 'ראשית', שהיא ראשונה משנעשה דגן, וכתבי 'מלאתך ודמעך לא תאחר', לא תשנה את הסדר".

ארבע מתנות עניים האמורות כאן הן כנגד שם הוי' לפי סדרו: הבכורים והתרומה, שנקראים "ראשית" (ב בחינות "ראשית", סוד "בראשית"^{לב}), הם כנגד י-ה, חכמה ובינה (בסוד "ראשית חכמה קנה וחכמה ובכל קנין קנה בינה"^{לד}), "הנסתרֶת להוי' אלהינו"^{לד}, ומעשר ראשון ומעשר שני (או עני) בגדר "והנגלת לנו ולבנינו" – שני הראשונים הם קדש המותר רק לכהנים ושני האחרונים מותרים לזרים (אלא שמעשר ראשון שייך ללוי, הבן השלישי, שכנגד ה-ז שבשם^{לה}, ומעשר שני שייך לכל ישראל, "כנסת ישראל" שבמלכות, ובפרט מעשר עני ניתן לדלים והאביונים שכנגד המלכות). הכל בסדר של צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות^{לו}: הביכורים המסומנים עם ראשית הצמיחה הם בסוד "ראשית הגילוי" המרוכזת שבחכמה^{לז}; התרומה "ראשית המציאות" שבבינה, ההתפשטות באתכסיא; ההתפשטות-

ל רש"י לבראשית יח, טז.

לא ראה מעשר שני פ"ה מ"א.

לב בראשית א, א. וראה בראשית רבה א, ד, ועוד.

לג משלי ד, ז.

לד דברים כט, כח.

לה ראה לקו"ת נשא כא, סע"ד ואילך והנסמן שם.

לו תו"א מקץ מא, א; לקו"ת בשלח א, א. ובריוני מקומות.

לז ראה ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"א. ומבואר בכ"מ

בחסידות.

שרש תכונת

"נושא הפכים"
הוא בכח האמונה,
"רישא דלא ידע"
ולא אתידע"
שבכתר - שרש
ה"עד דלא ידע"
של פורים

"אורות דתהו בכלים דתיקון" מט
המסוגלים להבאת המשית.
שרש תכונת "נושא הפכים"
הוא בכח האמונה, "כל מצותיך
אמונה" מט, "רישא דלא ידע ולא
אתידע" שבכתר - שרש ה"עד
דלא ידע" של פורים (כולל ה"עד
דלא ידע" ביחס לסדר ה'לחיים'
והצדקה, הנ"ל, והסדר המלא
שנוצר מ"אלו ואלו דברי אלהים חיים", כנ"ל).
והרמז: "ככל מצותך אשר צויתני" ועוד "רחבה
מצותך מאד" עולה יג (אחד-אהבה) פעמים "עד
דלא ידע"!

מט שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

נ וראה סוד הוי' ליראיו שער 'ג' רישין שבכתר" פ"ח
(עמ' קלח), שראש וסוף "נושא הפכים" הם אמונה (וראה
מאמר "שני המאורות" ח"א סי"ד; חנה אריאל דרוש לר"ה
פ"ח; סוד ה' ליראיו ש"א פ"א הערה ד, ועוד).
נא תהלים קיט, טו.

הברית, זרע לבטלה, כנודע^{מח}).
אם כן, דווקא במצות הצדקה
יש נשיאת הפכים (השייכת
במיוחד ל"מצותך" של הקב"ה,
שהוא "נושא הפכים" ו"נמנע
הנמנעות"^{מט}) בין הנתינה
ה"רחבה... מאד", בלי גבול,
לנתינה המסודרת והמדורגת -
בלי גבול בתוך גבול^{מז} (תכונת
ה"צדיק יסוד עולם"^{מח}, משפיע הצדקה, כנ"ל),

מה שיעורים בסוד ה' ח"א עמ' שכו.

מו ראה אשא עיני מאמר "נמנע הנמנעות, נושא הפכים,
כל יכול", ובנסמן שם (עמ' נא ואילך).

מז על המושגים "גבול" ו"בלי גבול" (יחס של מתנגד,
חסיד ורבי) ראה במגדל עז (מונדשיון) עשרה מאמרות
עמ' שנג (נתבאר באריכות בלב לדעת מאמר "וצדיק
יסוד עולם").

מח משלי י, כה.

הלומד על מִנְתַּ לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ "מרבין בשמחה" באדר, "עד דלא ידע", על ידי שתית יין ("עירה ולשרקה בני אתנו") ועל ידי נתינת צדקה ("וצדקה תהיה לנו כי").
- ◆ "כן צדקה לחיים" - ה"צדקה" קודמת ל"לחיים" וה"לחיים" הוא הכנה ("כן") ל"צדקה" - יש לומר לחיים, לתת צדקה, ושוב לומר לחיים (וחזור חלילה).
- ◆ נתינת צדקה מתוך שפלות (ברחמים המזדהים עם צער הזולת) מעוררת "עת רצון" למעלה ולמטה.
- ◆ יש לתת צדקה בלי גבול בסדר נכון - באיכות ובכמות.

"גואל ראשון" ו"גואל אחרון"

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר בסיומו המוצלח של קמפיין ההתרמה, בליל ז' אדר, הצליח הרב להסביר שבעיני משה רבינו כל מה שנעשה הוא **אין ואפס** (בנסיון להצילנו מ'הכשת הנחש' בסיום המעשה הטוב), ועם זאת לעודד ולשמח בהסבר שההצלחה היא חלק מההתקדמות מ"גואל ראשון" (שמאין את הכל, בתודעת ה' הוא הכל' והתייחסות אל ה' בידיעת השלילה) ל"גואל אחרון" (שמגלה שכל המציאות היא אלקות, 'הכל הוא ה', ונוטה לידיעת החיוב). הבנת **בחינת משה** לעומק מסבירה מדוע הוא לא כתב 'כרגיל' את פסוקי **סיום התורה**, שמאדירים אותו ואת מעשיו, ומדוע כל פעולותיו, בפרסום ובפרהסיא, 'נשכחו' מהמדע ונותרו בגדר **אמונה**. החידוש של התכלית בהופעתו כ"גואל אחרון" מדרבן לעוד ועוד **פעילות** של ממש בעולם, מתוך הבנה שמשה רוצה לאיין את הכל – אבל ה' רוצה **לממש** ולהמחיש הכל.

הוא נקבר בהר **נבו, נבו**, והוא זכה לקבל את שער הנון. בחייו, חוץ ממשעת מתן תורה, הוא לא זכה בשער הנון^ג – אבל עכשיו הוא זכה לתמיד בשער הנון^ד. כשה־נ נכנסת לתוך **משה** השם הופך להיות **משנה**^ה – התורה שבעל פה, המפרשת ובעצם מניחה את התורה שבכתב

ב של"ה פרשת ואתחנן בשם מהרח"ו; קהלת יעקב ערך 'משה' אות יא.

ג לקו"ת (אריז"ל) וספר הליקוטים ואתחנן (ג, כו).

ד וראה לקו"ת וספר הליקוטים שם. לקו"ת במדבר יב, א.

ה ראה אוה"ת דברים ח"א עמ' קלט ובכ"ד.

שתי בחינות ז' אדר

לחיים לחיים, שנצליח הלאה, מחיל אל חיל, שנוכל להתרים את כל מה שצריך כדי להביא את המשיח תיכף ומיד ממש.

היום אנחנו כבר בי' אדר, היום המיוחד של משה רבינו. בעצם, יש שני ז' אדר: של יום ההולדת שלו ושל ההסתלקות שלו^א. בהסתלקות

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. התועדות סיום קמפיין "מתקדמים ביחד". אור ל'ז' אדר תשפ"א – כפ"ח.

א מגילה יג, ב.

מכל האדם אשר על פני האדמה"¹. בעצם הוא בחינת אין. לא מרגיש את עצמו, "ונחנו מה"², לא מודע לעצמו בכלל – הוא לא זוקף שום זכות לעצמו מכל מה שעשה בחייו, פעולות שאי אפשר לשער בכלל. אי אפשר לשער מה זה להוציא ששים ריבוא מארץ מצרים, "מקום שאין עבד יכול לברוח משמה"³, להוליך אותם במדבר שאין בו מים לשתות ולחם לאכול אבל יש בו נחש ועקרב וכו'⁴, והעיקר לתת תורה, שעולה על הכל, ולהנהיג אותם לארץ הנושבת. משה לא זכה להכנס אבל הוביל אותנו "עד ולא עד בכלל" לארץ ישראל. שוב, מעשי משה הם דברים שאי אפשר בכלל לדמיין. איך הוא מתייחס? הוא נולד ומסתלק ב־ז' אדר, וכעת מחבר את הלידה וההסתלקות. מהו חיבור הלידה וההסתלקות? שבאמצע אין כלום. בעיני עצמו הוא לא עשה כלום בחיים. כל החיים שלי הם גארנישט אחד גדול, אין ואפס המוחלט.

למה הדבר דומה? בסיפור של רבי נחמן אודות ה־ז' בעטלירס⁵, הבעטליר הראשון הוא העיוור. הוא לא באמת עיוור, אלא שהוא לא רואה את כל העולם הזה כי הוא כהרף עין, פחות מהרף עין – "ההוה כהרף עין". במקום עין ב־ע, הכל אצלו אין ב־א, הכל גארנישט, אין ואפס. ככה משה מרגיש.

זהו הסבר גם למחלוקת אם את הפסוקים האחרונים של התורה משה עצמו כתב בדמע, או שבכלל הוא לא כתב אותם אלא יהושע. לא בדיוק משה כתב אותם כמו את שאר התורה, כי הפסוקים האלה באו לשבח אותנו, לשחזר במדת מה את כל הגדולה שלו, עד לפסוק המסיים "ולכל היד החזקה וגו'". אבל אצל משה – לא עשיתי כלום, לא היה פה שום דבר.

של משה רבינו.

בכל אופן, יש שתי בחינות ביום הזה. חוץ מההסתלקות, יש בו גם את הלידה, התגלותו בעולם, ו"בתר רישא גופא אזיל"⁶ – כשהוא נולד "ותרא אתו כי טוב הוא"⁷, "התמלא הבית כולו אורה"⁸, וכל החיים הוא הולך ואור יותר ויותר, הוא מוציא אותנו ממצרים ועושה נסים ונפלאות עד בלי די במדבה, "ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל"⁹. זהו סיום וחיותם תורתנו הקדושה, "תורת משה", אף שספק גדול אם משה רבינו כתב מלים אלו, כסוגיא בחז"ל¹⁰ שתיכף נזכיר. כתוב¹¹ ש־ז' אדר עולה רבי, ופעמיים ז' אדר – שתי הבחינות המשלימות, כמו שנסביר, הלידה וההסתלקות – עולה **משיח בן דוד**, פעמיים **רבי**, כידוע. צריך את שתי הבחינות כדי להגיע למשיח בן דוד, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"¹². העיקר ודאי הוא "גואל אחרון", מלך ה**משיח**, שבעצם הוא תוספת "**אחד**" ל־**משה**, כידוע הרמז¹³ – גילוי שלם של "הוי' אחד"¹⁴ בתוך ודרך נשמת משה רבינו, וניצוץ משה רבינו שיש בכל אחד ואחת מאתנו¹⁵. העיקר הוא לחבר את הלידה וההסתלקות – שני ז' אדר שמקבלים את הגואל האחרון, התכל'ס. צריך להבין לעומק את מעלת הגואל האחרון, **משה עם אחד**, ביחס לגואל הראשון.

"גואל ראשון" – לא קרה שום דבר

מה הבחינה של משה רבינו? הוא "ענו מאד

1 עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.

2 שמות ב, ב.

3 מגילה יד, א; שמות רבה א, כ.

4 דברים לד, יב.

5 מלאכי ג, כב (ובכ"מ).

6 יא בבא בתרא טו, א.

7 יב ראה גם פנים אל פנים פ"ה הערה א.

8 יג ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א משפטים עד, ג.

9 יד שיחת אחש"פ תרצ"ט.

10 זכריה יד, ט.

11 טז ראה חסד לאברהם מעין ב נהרות לולז; תניא פמ"ב.

12 במדבר יב, ג.

13 שמות טז, דח.

14 ע"פ מכילתא דר"י יח, יא (הובא ברש"י שמות יח, ט).

15 דברים ח, טו.

16 סיפורי מעשיות מעשה יג.

איון – השכחת העובדות

הוא גארנישט, שום דבר. זה גם מסביר למה חיצוניות העולם שכחה את הנסים העצומים האלה, נסים שלא שייך שמי שראה ישכח. הרמב"ם, "ממשה עד משה לא קם כמשה"^כ, מדגיש ביותר^כ שיסוד האמונה שלנו בתורת משה הוא קבלת התורה בפרהסיא, בפרסום, ששים ריבוא ביחד, בהר סיני – דבר שלא ישוער. אף על פי כן, תלך היום לאוניברסיטה ותשאל – 'היתה יציאת מצרים? היה מתן תורה? הכל היה?'. כנראה לא יגידו שכן, חיצוניות העולם שכחה מהכל, נשאר בגדר אמונה. למה? כי משה רבינו עצמו אינו את הכל, תוך כדי שהוא מאיין את עצמו – שום דבר.

שוב, האמת שמבחינת משה לא פשוטה גם האמירה שאמרנו קודם, שה' הוא בעל הכבוד. משה, כמו הרמב"ם, יודע את ה' בידיעת השלילה – בעצם הוא שולל את הכל. בדיוק כמו הרמב"ם, שאומר^כ שבשביל להשיג או להתקרב לה' צריך לשלול את כל המציאות. מה נשאר? רק הקב"ה. מי זה? מה זה? אין לי שום תפיסה – "לית מחשבה תפיסא ביה כלל"^כ. איך אומרים זאת בלשון החסידות?^כ "גאט איז אלץ", ה' הוא הכל, חוץ מה' אין שום דבר וממילא לא קרה שום דבר. צריך להאמין ש"אורייתא וקוב"ה כולא חד"^כ, שהתורה וה' הם אותו דבר, אבל גם זו אמונה, איזו נשיאת הפכים, כי להתקרב לה' ולדעת אותו – רק שלילה, הכל שלילה.

"גואל אחרון" – ידיעת החיוב

כאן נגיע להבדל בין משה גואל ראשון למשה

יודע הסיפור^כ אודות רבי זושא מאניפולי, שאדמו"ר הזקן היה מכנה אותו גאון עולם בתורה. כולם תמהו, אף אחד אחר לא זכה ממנו לכינוי כזה, ולא היה מוכר שרבי זושא היה כל כך גאון בתורה. מספרים שעד גיל מסוים הוא היה רב קהילה – רב פוסק, פוסק הלכה – אבל אחר כך עזב את הרבנות. גם מזכיר את הווארט^כ שרבי נחמן אמר לרבי נתן כששאל אם להיות רב. רבי נחמן הסכים – אם יש לו הצעה טובה, שילך עליה. רבי נתן שאל – 'דאס איז אמת?' (זוהי אמת?). רבי נחמן אמר – 'ודאי, התורה היא תורת אמת'. הוא המשיך ושאל – 'דאס איז אמת לאמתו?' (זוהי אמת לאמתו?). אז הוא כבר ענה – 'דאס נישט' (זה לא). גם רבי זושא בשלב בחיים הגיע להשגה הזו, שלהיות רב זה אמת אבל לא אמת לאמתו – אז הוא הפסיק. הפלא שפעל שכולם שכחו זאת, אף אחד לא זכר שהיה תלמיד חכם יודע ומובהק, רב קהילה, והחזיקו אותו כיהודי פשוט מבחינת הידע שלו בתורה. למה? כי אחד שהוא אין – המגיד אומר עליו^כ שהוא למעלה מהמוחין, מחב"ד הוא אין בכתר – כל כך מאיין את עצמו, שאף אחד לא מכיר במעלותיו.

ככה גם אצל משה רבינו. זהו המסר הפנימי של היום, שמשה רבינו נולד ומסתלק והכל מחובר כהרף עין, פחות מהרף עין, והוא אין. החשבון אצלו בסוף – 'סך הכל, מה עשיתי בחיים? אפס, שום דבר'. אם משהו עשה – תן את הכבוד לבעל הכבוד, לקב"ה. אבל בעצם, כל העולם הזה הוא אין – כמו הבעטליר העיוור. כל יציאת מצרים ומתן תורה, כל מה שמתרחש בעולם הזה, הכל אין. מצד אחד, ה' רוצה זאת, "דירה בתחתונים"^כ, ומצד שני כל העולם הזה

כו פתגם עממי. ראה אג"ק ח"ז אגרת א'תתקצו; פרדס יוסף שמות ד, ב.

כז ראה הלכות יסודי התורה פ"ח ה"ב.

כח מורה נבוכים ח"א פרקים נח"ס.

כט הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

ל מאמר מו"ה ר' אייזיק מהומיל באגרת. האגרת נדפסה בספר לב לדעת מאמר "צדיק יסוד עולם" ביאור א (עמ' קסז ואילך).

לא ע"פ זרר ח"ג עג, א. ובכ"מ.

כב ראה אוצר ישראל השלם מערכת רבי זושא מאניפולי ב.

כג ראה שיח שרפי קודש (ברסלב) קעה (ח"ב עמ' נה).

כד ראה במכתב ה"מ לבנו – נדפס בספר מגיד דבריו ליעקב הוספה שצב (עמ' תקעט).

כה תנחומא נשא ט; תניא פל"ו.

אפשר לפרש את הכפל של ז' אדר ז' אדר סדרים - ז' אדר של משה הפשוט הוא לידה ואז הסתלקות וז' אדר של משיח היינו הסתלקות ואז לידה מחדש

הוא נולד מחדש, "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"^מ, "וגם כך יאמינו לעולם"^{מא}. זהו רצון ה', ה' עושה זאת - משה מאיין את הכל וה' מחליט את הכל. ה' רוצה עולם - אז בורא עולם. רוצה יציאת מצרים ומתן תורה - עושה זאת. את הכל ה' עושה - עושה מה שהוא רוצה. ה' רוצה שיבוא משיח, שיתגלה ש"אלץ איז גאט", שהכל הוא ה', ולא רק ה' הוא הכל. זו הלידה

של משה מחדש. הכל קורה היום, בז' אדר, פעמיים ז' אדר.

אם כן, אפשר כבר לפרש את הכפל של ז' אדר - ז' אדר לא רק כלידה והסתלקות אלא כשני סדרים - ז' אדר של משה הפשוט הוא לידה ואז הסתלקות וז' אדר של משיח היינו הסתלקות ואז לידה מחדש, אחרי ה"רצוא" וההסתלקות יש לידה ו"שוב" להכל הוא ה'.

משיח - המחשת כל ההיסטוריה

רק נסיים: בסוף יתגלה שגם כל יציאת מצרים ומתן תורה והנסים, וכל מה שהיה מבריאת העולם, כל ששת ימי בראשית, כל מה שבתורה כרגע הוא בעיקר בגדר אמונה, כי לא מוכח במדע החיצוני - בסוף יהיה מוכח ממש. "עין בעין יראו"^{מב} - לא רק שנראה משיח, אלא שנראה הכל, את הסרט הנע של כל ההיסטוריה במוחש ממש. אז כבר לא יהיה בגדר אמונה אלא בגדר דעת והמחשה גמורה. ידוע^{מג} שמשיח לשון המחשה, ממחיש לנו הכל. אז נוכל לשמוח בשמחת הגאולה - שיבוא מלך המשיח ויגאל

גואל אחרון, מלך המשיח: משה גואל ראשון הוא בבחינת "גאט איז אלץ", ה' הוא הכל. אבל "אחד"^{לב}, שה' אחד ביז ריקיעים וארץ ויד רוחות העולם^{לג}, ועוד יותר, שה' מאחד את הכל דרך נשמות עם ישראל, כמו שהסברנו לאחרונה באריכות^{לד}, זו בחינת "אלץ איז גאט", הכל הוא ה' - בחינתו של גואל אחרון.

הגישה הזו יותר קרובה לחקירה של רבי חסדאי בספר

"אור השם"^{לה}. רבי חסדאי הוא, כידוע, בר הפלוגתא הגדול של הרמב"ם בענין ידיעת השלילה. גם בחסידות, על "אילו ידעתיו הייתי"^{לו} אמר הרבי הרש"ב^{לב} שאצלי מתקיים "ידעתיו הייתי", ידיעת החיוב. ידיעת השלילה היא "גאט איז אלץ" וידיעת החיוב היא "אלץ איז גאט". שתי הבחינות האלה, שהן גם "רצוא ושוב"^{לח}, הן משה כ"גואל ראשון" ומשה כ"גואל אחרון".

שני סדרים ביז' אדר

בעצם שתי הבחינות הן היום, ז' אדר: מה שמה נולד ואחר כך הסתלק - כפי שהמון תפס, שהעיקר הוא ההסתלקות^{לט} - היינו משה כ"גואל ראשון". מה שאחרי ההסתלקות הוא נולד מחדש, שאחרי כל ידיעת השלילה ש"גאט איז אלץ", יש ידיעת החיוב, התכל'ס - היינו משה כ"גואל אחרון".

הוא עצמו לא יודע שאחרי ההסתלקות

לב דברים ו, ד.

לג סמ"ק סימן ב; הובא בב"א או"ח סימן סא.

לד מוצאי ט"ו בשבט פ"א (נדפס בגליון יתרו).

לה נושאי הידיעה, ההשגחה והבחירה נידונים בכללים א, ב ו'ה במאמר השני באור השם.

לו ספר העיקרים מאמר ב ספ"ל.

לז ראה סה"ש תשי"ג עמ' סח; סה"ש הש"ת עמ' לד; סה"מ מלוקט ח"ב עמ' יב.

לח יחזקאל א, יד.

לט ראה לקו"ש חכ"ו שיחה א לפרשת שמות.

מ ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

מא שמות יט, ט.

מב ישעיה נב, ח.

מג ראה וכמטמונים תחפשנה ח"ב מאמר "תא שמע ותא חזו" הערה נו (עמ' קסא).

כדי שנזכה גם

לראות, "עין בעין
יראו בשוב הוי"
ציון, צריך הרבה
כסף, וגם הרבה
חובות - לדעת
שהכל הוא
בדרך חיוב

אותנו תיכף ומיד ממש.

עד כאן לכבוד הצלחת הקמפיין. בלי הקמפיין אפשר בשקט לשלול הכל - נישט דא גארנישט. זה גם כף, אבל הקמפיין הוא כדי שנזכה גם לראות, "עין בעין יראו בשוב הוי ציון" - שלא רק שה' הוא הכל, בדרך שלילה, אלא שהכל הוא ה' בדרך חיוב. בשביל זה

כמוצא שלל רב"מ^ד.
עד כאן, לחיים לחיים. [פתחו את המיקרופון וכולם אמרו לחיים].
בגזירת המשקה הרבי לא עשה גזירת 'לחיים'. אפשר לומר 'לחיים' מליון פעמים, כל פעם עם יותר חיות, יותר חיים מהפעם הקודמת, ולשם כך לא צריך לשתות אפילו טפה אחת.

כך הרבי אמר.

לחיים לחיים, לחיים נצחיים!
להתראות, שיהיה ז' אדר שמח מאד.

מד תהלים קיט, קסב.

צריך הרבה כסף, וגם הרבה חובות - לדעת שהכל הוא בדרך חיוב. כמה שנתנו, שרוקנו את הכיסים, גם זו דרך השלילה - אבל שהחיוב יהיה על אחת כמה וכמה! אז אפשר עוד פעם לשלול ועוד פעם לחייב, "שש אנכי על אמרתך

הלומד על מְנַת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ פעמיים ז' אדר (רבי) עולה משיח בן דוד - בסוד "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".
- ◆ משיח הוא גילוי ה"אחד" בתוך ודרך נשמת משה (וניצוץ משה שבכל אחד).
- ◆ מבחינת משה רבינו הוא לא עשה מאומה בין לידתו להסתלקותו - חיוו והעולם הזה, כולם הם אין.
- ◆ חיות ה'אין' של משה משכיחה את מעשיו מהזכרון ההיסטורי של העולם החיצוני.
- ◆ ענינו של "גואל ראשון" הוא ידיעת השלילה וענינו של "גואל אחרון" הוא ידיעת החיוב.
- ◆ "גואל ראשון" ו"גואל אחרון" הם "רצוא ושוב" של "גאט איז אלץ - אלץ איז גאט".
- ◆ משה רוצה לאיין את המציאות (החל ממציאות עצמו ומעשיו) - אבל ה' רוצה להחליט את המציאות (החל ממציאות משה ופעולותיו הכבירות).
- ◆ ז' אדר של "גואל ראשון" הוא לידה ואז הסתלקות רז' אדר של "גואל אחרון" הוא הסתלקות ואז לידה.
- ◆ משיח ימחיש את כל ההיסטוריה לנגד עינינו.
- ◆ ההמחשה של משיח דורשת השקעה כספית רבה - על ידי החובות (לצדקה של הפצה) זוכים לידיעת החיוב.

השיעור מוקדש לזכות:
הת' החי"ל בצבאות ה' חיים דוב בער ש' מימון
לרגל הכנסו בנעם על מצוות - ח"י אדר

שיעור

התוועדות ליל פורים תש"פ

"כדת היום"

קיצור מהלך השיעור

בליל פורים אשתקד היתה, כנהוג, התוועדות מלאה וגדושה בכל טוב. חלקה האחרון של ההתוועדות, בו היה פרצוף רמזים בשם הנגיף שהתחיל 'לחגוג' אז, פורסם בסמיכות לאמירת הדברים. חלק נוסף, שעסק בסוד "זכור... לא תשכח", פורסם כאן שבוע שעבר. לכבוד פורים (משולש!) אנו מפרסמים את שאר ההתוועדות, הנסובה סביב המלה "כדת" על דרך הסוד ועל דרך הפשט (ו"עוד לאלוה מילין" בהמשך סודות "כדת" שנלמדו בסעודת פורים).

פרק א עוסק בקשר בין פורים ל**סוד הישועה ופרק ב** בדמותו של **רבי שמשון מאוסטרופולי** ובשני חידושים של רבי שמשון הקשורים בשמות קדושים שכתובים על המצח – עם שייכות ל**סוד הציץ** שעל מצח אהרן, אודותיו אנו קוראים השבת (לשני החידושים יש קשר גם לפורים וגם לפרשת "החדש" שבאה בעקבותיו). **פרק ג** חוזר לסוד "כדת" בפשוטה של המגלה – עיון ב**חמש הופעות** המלה "כדת" במגלה ו**הקבלתן לספירות** (עם תוספת על שתי ההופעות הנוספות של כדת בתנ"ך, "כדת מדי ופרס").

א. ישועות פורים

לחיים לחיים, פורים שמח!

"אכן אתה אל מסתתר"
אלהי ישראל מושיע"

עכשיו שרנו "אכן אתה אל מסתתר"^א. המשך הפסוק הוא "אלהי ישראל מושיע". "אל

מסתתר" רומז לאסתר המלכה – "אסתר מן התורה מנין? ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא"^ב. מגילת אסתר וחג פורים קרו בחו"ל, בזמן הגלות. במובן מסוים, יש מעלה בגלות, אפילו יותר מאשר בזמן הבית – כשאנחנו יושבים פה לבטח, בארצנו הקדושה.

ב דברים לא, יח.
ג חולין קלט, ב.

נרדם ע"ו אתיאל גלעדי: לא מוגה. התוועדות ליל פורים (ח"א). ליל פורים תש"פ – רמת אביב.
א ישעיה מה, טו.

ישועה. פסוק אחד אומר "אלהי ישראל מושיע", פסוק של פורים, ופסוק שני – שגם קשור לפורים – הוא "אני מדבר בצדקה רב להושיע". מה ההבדל? "אכן אתה אל מסתתר" אני אומר לקב"ה, אתה מסתתר ממני, אבל "אלהי ישראל מושיע". את הפסוק "אני מדבר בצדקה" ה' אומר אלינו – "מדבר" גם לשון דְּבַר־מְנַהֵיג^ט. יש הרבה סודות במלה "דבר" – "דבר הוי" זו הלכה, 'דבר הוי' זו נבואה, 'דבר הוי' זה הקץ'. שלשה פירושים בחז"ל ל"דבר הוי", וה' אומר שכולם זה "אני מדבר בצדקה" – המפרשים^י מסבירים שהכוונה שבזכות צדקת האבות ה' מצדיק את הבנים. בחת"ת של היום קראנו על חטא העגל. איך משה רבינו מתפלל? בזכות אבות, "אני מדבר בצדקה רב להושיע" (סופי תבות עבירה – גם במקום עבירה ה' הוא "רב להושיע", בזכות צדקת האבות).

"יהודי והדסה הקמת מושיעים"

בסליחות היום אמרנו "יהודי והדסה הקמת מושיעים". הגיבורים של פורים, "יהודי והדסה" – מרדכי נקרא סתם 'יהודי'. במגילה הוא נקרא "מרדכי היהודי", אבל בפיוט, בסליחה, קוראים לו סתם 'יהודי'. "מיהו יהודי? הכופר בעבודה זרה"^{יב}. סתם יהודי הוא מרדכי – לא צריך אפילו את השם שלו, רק 'א' יוד', "יהודי והדסה הקמת מושיעים". אחר כך "מור והדס הושעת בניך" – הכל ישועה.

בפסח יש ארבעה לשונות של גאולה – "והוצאתי... והצלתי... וגאלתי... ולקחתי"^{יג}, ואחר כך גם "והבאתי"^{יד} – אבל אין לשון ישועה. פורים – שבח"ל, ובו גילוי העצמות ממש –

אף על פי שבגלות "עבדי אחשורוש אנך"^{טז} – ה' עושה לנו שם נסים גדולים. נס פורים הוא הנס הכי גדול – אף על פי שהוא מלובש בדרכי הטבע שרשו בעצמות ממש, למעלה משם הוי'. כל נסי יציאת מצרים הם גילוי שם הוי', "ושמי הוי' לא נודעתי להם"^{יז}, כמו שמסביר הרמב"ן על התורה – נסים למעלה מדרך הטבע, שידוד הטבע. לעומת זאת, בפורים שם הוי' לא מופיע במגילה בגלוי – הנסים באים מעצמות ממש. העצמות מתגלה דווקא בזמן הגלות, בזמן ש"אכן אתה אל מסתתר", "אסתר מן התורה מנין?". הנס הזה נקרא ישועה – "אלהי ישראל מושיע". וכך חותמים את הברכה שלאחר קריאת המגילה – "האל המושיע"

(באומרו "האל המושיע" יכוון למחות את "זכר עמלק" – חושבנא דדין כחושבנא דדין).

"אני מדבר בצדקה רב להושיע"

הרמב"ם כותב^{יח} שהמצוה הנעלית ביותר ממצוות פורים היא מתנות לאביונים – שאין שמחה כמו הנתינה וההשפעה למאן דלית ליה מגרמיה כלום, המלכות כפי שהיא יורדת בגלות מטה־מטה. ככה מקימים אותה – "לאקמא שכינתא מעפרא". יש עוד פסוק דומה לפסוק שלנו, "אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע" – "אני מדבר בצדקה רב להושיע"^{יט}. אלה שני פסוקים בישיעהו – שהוא עצמו לשון

"אני מדבר
בצדקה רב
להושיע" סופי
תבות עבירה
– גם במקום
עבירה ה' הוא "רב
להושיע", בזכות
צדקת האבות

ט ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"ט (וביאורו בשיעורים בסוד ה' ח"ד).

י שבת קלח, ב. וראה אשא עיני מאמר "דבר הוי" זה הקץ".

יא רש"י ועוד.

יב ראה מגילה יג, א.

יג ראה שמות י, וז.

יד שם פסוק ח.

ד מגילה יד, א.

ה שמות ו, ג.

ו שם פסוק ב.

ז ראה בהלכות מגילה פ"ב ה"ז.

ח ישעיה סג, א. "אני מדבר בצדקה רב להושיע" = "אל מסתתר [אלהי ישראל מושיע]".

כל פעם שאנחנו מתוועדים יש לנו את הגבור של ההתוועדות – היום הגבור שלנו הוא רבי שמשון מאוסטרופולי, שמשון בן פסח

ממעל ממש" שיש בי, ל"אתה", עצמות ה'.

אם כן, "אכן אתה אל מסתתר" אומר שה"אתה" מסתתרת, וגילוי ההסתרת – מגילת אסתרת – הוא גלגול את היחס שלנו לקב"ה, שמושיע אותנו, על ידי ה"מושיעים" שהוא שולח לנו. שוב, "יהודי והדסה הקמת מושיעים" – הוא מושיע אותנו כאשר ה"אתה" מתגלה.

ב. מה כתוב על המצח? (פירושי ר"ש מאוסטרופולי)

גיבור הערב – רבי שמשון מאוסטרופולי
יש ספר קבלה קדמון שנקרא ספר הפליאה – מתאים לפורים. יש הרבה פולמוס מסביב לספר הזה, מתי בדיוק הוא נכתב ומי כתב אותו – לא ידוע, יש דורשים ויש דורשים.
באחרונים, מי שהכי התייחס לספר הזה ויגע לרדת לעומק הסודות שיש בו הוא רבי שמשון מאוסטרופולי, שידוע ומקובל שהוא בחינת משיח בן יוסף – כך אמרו החוזה מלובלין ועוד צדיקים גדולים. גם פשוט, הוא הרי נהרג על קידוש ה' בגזרות ת"ה, אותן הוא ניבא. הוא ישב באוסטרופולי בפולין, גם היה רב של אוסטרדהא. נין ונכד שלו הוא בעל התולדות יעקב יוסף, התלמיד הגדול של מורנו הבעל שם טוב, ועוד מתלמידי הבעש"ט הם צאצאים שלו.

ר' שמשון שלנו שייך לפורים – **שמשון** שוה **יהודי-אסתרת**. כנראה שהם התגלגלו בר' שמשון בן פסח מאוסטרופולי. איך אני יודע? ארבע המלים **שמשון בן פסח מאוסטרופולי** עולות **פורים-פורים-פורים-פורים**, הוא ממוצע כל מלה. יש במלים האלה יחס מדויק של "שלם וחצי" – **שמשון בן פסח** עולה ח"פ **יבק** ו-**מאוסטרופולי** ד"פ **יבק** (**פורים** עולה ג"פ **יבק**, כנ"ל, ממילא **שיב** פעמים **יבק** עולה ד"פ

הוא חג של ישועה ומושיעים, גילוי **שע** נהורין^{טו}, "באור פני מלך חיים"^{טז}. לפני הוי', למעלה משם **י-ה-ו-ה**, שהוא צמצום-התפשטות-המשכה-התפשטות^{טז}, חכמה-בינה-מדות-מלכות – כתר עליון, פנימיות הכתר. יש "אלהי ישראל מושיע" ויש "רב להושיע". מתחיל מאסתרת, "אכן אתה אל מסתתר", וממשיך עם "אני מדבר בצדקה".

לענייננו, הצדקה היינו מצות מתנות לאביונים – עיקר השמחה של פורים, כפי שכותב הרמב"ם. רוצים הנהגה, גם רוצים ברכה – רוצים לבטל את ה"דבר", יש גם דברים לא טובים, שרש **דבר** הוא גם לשון **דָּבָר**, מגפה, נמשיך לדבר הערב בע"ה איך מבטלים את הַדָּבָר. את הדבר מבטלים עם דבר טוב – "דבר בעתו מה טוב"^{טז}. כעת אנחנו בפורים, אז יש "**דבר בעתו**" (בגימטריא **פורים שמה**^{טז}) – "אני מדבר בצדקה רב להושיע".

הישועה בגילוי ה"אתה"

נחזור לפסוק הראשון, "אכן אתה אל מסתתר". חוץ מ"אל מסתתר" יש פה מלה חשובה ביותר – "אתה", פונים כך לקב"ה. כתוב בתניא³ שהפניה לקב"ה "אתה" היא למעלה מכל השמות – "ברוך אתה הוי'", "ה"אתה" יותר מה"הוי'". זו פניה לעצמותו יתברך, קשר עצמי בין ה'אני' העצמי שלי, ה"חלק אלוך

טו ראה ספר הליקוטים ישעיה פמ"ה (עה"פ "אלהי ישראל מושיע"); שער היחודים פ"כ יחוד נב (עה"פ "הוי' הושיעה וגו'"). ובכ"ד. ראה מ"ש האוהב ישראל בפרשת אחרי מות על לשון הפיוט "כתרו ישועה" (מובא בקהלת יעקב ערך "ישועה").

טז משלי טז, טו.

יז תו"א מא, א ובכ"ד.

יח שם טו, כג.

יט ראה התוועדות ליל פורים ע"ח.

כ פמ"א.

פורים, כנ"ל). תיכף נמשיך עוד.

כל פעם שאנחנו מתוועדים יש לנו את הגבור של ההתוועדות – היום הגבור שלנו הוא רבי שמשון מאוסטרופולי, שמשון בן פסח. הוא אמר דברים הכי מופלאים לפרש את עומק הכוונה, את עומק הרמזים, בספר הזה שנקרא ספר הפליאה.

השמות על המצח

אחד הדברים שכתובים שם^{כא} הוא שעל המצח של צדיק רשום שם קדוש – שם 'אתה'. אתה, דו, כמו הדודעלה שרבי לוי יצחק מברדיטשוב שר לקב"ה – הכל אתה. ה'אתה' רשום על המצח של הצדיק. זהו שם, ולא סתם שם – כינוי של פניה לעצמותו יתברך. יש מה שאני אומר לה' אתה' – "ברוך אתה" – ויש מה שעל המצח שלי, אם אני זוכה לכך, כתוב לי ה'אתה' כלפי עצמותו יתברך. ה'אתה' שעל מצח הצדיק הוא שמסתתר בגלות, ואומרים בפורים 'לחיים' כדי לגלות את ה'אתה' על המצח שלך ושלי ושל כולם – "ועמך כלם צדיקים"^{כב}.

מה עוד כתוב שמופיע על מצח של מישהו? מה הכח לנצח את עמלק? אלה דרושים מפורשים בחסידות^{כג}, בדא"ח, שקשורים לפרשת תצוה, ש"ציץ נזר הקדש" על מצח הכהן הגדול הוא הכח נגד ה"מצחך נחושה"^{כד}, עזות המצח ועזות הפנים של עמלק, שהוא חוצפה דקליפה. המלחמה בעמלק היא מצח מול מצח. גם היום, כל הפוליטיקה היא מלחמת המצח, מצח מול מצח. על מצח הכהן הגדול, המייצג (גם) "שלוחא דרחמנא" וגם "שלוחא דידן"^{כה}, כתוב "קדש להוי"^{כז}. הפשט שהכהן הוא קדש לה' – התורה אומרת שזה שעל מצחו הציץ הוא "קדש להוי",

"קדש ל' למטה הוי" למעלה"^{כז}. עדיין קשור לשמות – שם הוי', י-ה-ו-ה, מדרגה גבוהה אך עדיין הוי' – וה'אתה' על מצח הצדיק הוא יותר מה"קדש להוי" של "ציץ נזר הקדש" של הכהן הגדול.

יש עוד משהו דומה, שכתוב על המצח של מישהו? כן, גם אותו הוא כותב שם^{כח}. אנחנו מצפים למשיח בן דוד, שיבוא ויגאלנו תיכף ומיד ממש, עוד עכשיו, ברגע הזה ממש. כתוב שם שגם על המצח שלו כתוב משהו – לא 'אתה', אלא שם קדוש נוסף. יש שמות קדושים שהם יותר משם – לא שם, אלא מלה שהולכת על עצמות ה'. על מצח משיח בן דוד כתוב 'כדת'. כמה שוה **כדת? משיח בן דוד**. "כדת" זו מלה עיקרית במגילת אסתר – כפי שעוד נראה באריכות. גם שני זוגות הכינויים של מרדכי ואסתר שהזכרנו, **יהודי-הדסה** ("יהודי והדסה הקמת מושיעים") **מור-הדס** ("מור והדס הושעת בניך"), עולים יחד **כדת**.

"אתה" על מצח הצדיק – הכח לעבור בגיהנם

נחזור ל"אתה" שרשום על מצח הצדיק: למה רשום "אתה" על המצח שלו? בשביל מה זה טוב? אמרנו כי כולו אומר "אתה" לקב"ה – התיקון של "אכן אתה אל מסתתר". אבל הוא כותב משהו אחר, סיפור שלם על הגיהנם. יש ענין ליפול לתוך הגיהנם ולעלות משם, עם כל הנשמות שיש שם, להרים את כולם. היום הכי טוב בשביל הענין הוא עכשיו, פורים. פורים בגימטריא "וירד... ויעל"^{כט} (הנאמר בשמשון, רמז לגבור של הערב, רבי שמשון מאוסטרופולי), "ירידה צורך עליה"^ל. פורים ע"ה עולה שאול – וירד שאול ויעל' (בשירת חנה נאמר "מוריד שאול

כא לקוט שושנים לקוט כא.

כב ישעיה ס, כא.

כג תו"א תצוה ד"ה "ועשית ציץ" וביאורו.

כד ישעיה מח, ד.

כה ראה יומא יט, איב.

כו שמות כח, לו; לט, ל.

כז ראה שבת סג, ב; סוכה ה, א.

כח לקוט שושנים לקוט כה.

כט שופטים יד, איב.

ל לקו"ת בהר מא, א ע"פ מכות ז, ב. ובכ"מ. ראה שיעורי

כ"כ"א חשון תש"פ ואילך.

שאל גיהנם עולה משקה - כאשר מקיימים את מצות פורים להתבסס "עד דלא ידע" יורדים לשם בשלום ועולים משם בשלום

בתוך ה־850 חדרים כתוב שיש **תקף** חדרים (580, צירוף ספרות 850) – "ותכתב אסתר... את כל **תקף**"^{לו} – שאתה עובר אותם ולא מסוכן לך, אם אתה מספיק צדיק אתה עובר אותם בשלום. אם אני מוציא מ־850 חדרים 580 במנוחה יחסית, טיול יפה, כמה נשאר? 270, **רע** – חדרים שבהם רע, לא סימפטי

לעבור בהם וגם מסוכן. שוב, זה לא נעים, אבל בכל אופן חייבים לעבור גם את ה־**רע** חדרים האלה, אז מה קורה? אם אתה מהצדיקים בא מלאך ששמו יהושע, כך כתוב בספר הפליאה, שרושם בשעוה (כמו נר שעוה) את השם 'אתה' על המצח שלך. כשהוא כותב בשעוה 'אתה' על המצח שלך אתה מחוסן, ויכול לעבור גם את ה־**רע** חדרים האלה – "נכנס בשלום ויצא בשלום"^{לז} – ולהעלות משם את כל הנשמות שיש שם, "לא ידח ממנו נדח"^{לח} של נשמות עם ישראל טהורים וקדושים. זו פעולת מלך המשיח, כך מסופר בספר הפליאה.

פירוש ר"ש מאוסטרופולי: מקור הסיפור בתהלים כג

שוב, זהו סוג אחד של קבלה, קוראים לו קבלה אשכנזית... בכל אופן, איך מסביר רבי שמשון מאוסטרופולי? לר' שמשון היה מגיד, כמו לבית יוסף. לאריז"ל היה כל הזמן גילוי אליהו הנביא, על הבעל שם טוב כתוב^{לט} שאליהו לא זו מארבע אמותיו. כתוב שרבי שמשון מאוסטרופולי למד כל יום עם המלאך, המגיד שלו, שלימד אותו סודות, רזין דאורייתא. איך מסבירים כזה סיפור של ספר הפליאה, שיש

ויעל^{לא} בגימטריא **תשובה**). שאל היינו גיהנם (**שאל גיהנם** עולה **משקה**^{לב} – כאשר מקיימים את מצות פורים להתבסס "עד דלא ידע"^{לג} יורדים לשם בשלום ועולים משם בשלום).

הוא כותב שבגיהנם יש 850 חדרים. מי שרוצה לעשות שם סיור, טיול מודרך, צריך לעבור 850 חדרים. יש שמדברים על

שבעה מדורי גיהנם – לא נורא, אם אני רוצה לבקר שם – אבל כתוב שלא רק שבעה, אלא 850 חדרים שצריך לעבור את כולם. הצדיק הכי גדול, מלך המשיח, שהוא בחינת "דַבָּר אחד לדור"^{לד}, צריך לעבור את כולם – בשביל להוציא את כל הנשמות ששם. "טוב שברופאים לגיהנם"^{לה}, למה? כי צריך לרפאות את כולם, להוציא את כולם מגיהנם. "טוב שברופאים" הוא מלך המשיח. הוא צריך לעבור את כל 850 החדרים, כמנין **תכלת**. סוד התכלת הוא תכלא, רומז לגיהנם. היום אין לנו – לרוב האנשים – תכלת. יש כאלה שיש להם, ודאי בחדר הזה יש כמה עם תכלת – יש להם כח מיוחד לתקן ולהעלות את הנשמות שבגיהנם. למה האנשים ברובם לא שמים עדיין תכלת בציצית? כי הם עוד לא מרגישים מספיק בטוחים בשביל לרדת ל־**תכלת** חדרי גיהנם ולתקן שם מה שצריך. האריז"ל אומר שכאשר משיח יבוא לכולם יהיה את הכח הזה, עם השם הקדוש 'אתה' רשום על המצח.

לא שמואל'א ב,ו.

לב ההפרש בין גיהנם (108) לשאל (337) הוא ירידה (229) כאשר הנקודה האמצעית של ירידה היא עליה (115) כנודע. במספר קדמי, גיהנם = 16 פעמים הוי' ושאל = 47 פעמים הוי' = תורה תורה (שבכתב ושבעל פה) – הוי' הוא שם הרחמים, הכל רחמים = שמחה = "סוד הוי' ליראיו", שמחת פורים, וד"ל.

לג מגלה ז, ב.

לד סנהדרין ח, א.

לה קידושין פב, א.

לו אסתר ט, כט.

לז ראה חגיגה יד, ב.

לח ע"פ שמואל'ב יד, יד ("לבלתי ידח ממנו נדח").

לט רמ"ח אותיות ז. נתבאר באור ישראל ח"ג שער י

בסיפור "עלה הפורץ לפניהם".

משיח בן דוד.

נחזור: "גיא צלמות" עולה 580 – גם כי אלך בגיא צלמות", כשאני הולך ב-580 חדרי גיהנם, "לא אירא רע", איני פוחד, אפשר לעבור אותם בשקט. אבל כשאני מגיע ל"רע" חדרים שנשארו כן יש פחד, אך "לא אירא רע כי אתה עמדי", כי המלאך בא ורושם על המצח שלי "אתה". אם יש לי את שם "אתה" על המצח, "אתה עמדי", אז "לא אירא רע", אז כבר הופך למשיח בן דוד, שיכול להעלות את הכל. זהו סוד פורים, שהמצח שלי כל הזמן אומר 'אתה', העצם של המצח שלי הוא 'אתה' הקב"ה. "כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה" ר"ת **שעוה**, ועם "ינחמוני" **יהושע** (לפי סדר האותיות למפרע) – המלאך שרושם עם השעוה על המצח שלי "אתה", ואז אני יכול לעבור את "רע" החדרים שנשארו.

כל ההסבר הזה מדבי שמשון מאוסטרופולי. הוא שידר יפה על הגל של המקובלים הראשונים. אחרי שרואים כזה פירוש, ברור שזו ודאי הכוונה – משם ספר הפליאה לקח. בספר הפליאה לא כתוב מקור, הוא רק כותב סיפור, דמיון – ורבי שמשון מסביר שהכל פירוש הפסוק שאנחנו מכירים.

כדת – תיקון ריב

נחזור לשם "כדת" של מגילת אסתר^{מ"ד}: מה הסיפור שם? הענין של פורים הוא "זכור", לא לשכוח^{מ"ה}. יש מלאך רע, בעל-דבר, הממונה על השכחה. אם הוא פוגש אותך – הוא משכח ממך כל מה שאתה יודע. איך קוראים לאותו מלאך, הבעל-דבר הזה? 'ריב'. עוד פעם, חוזרים לספר הפליאה, עם הפירוש של רבי שמשון מאוסטרופולי זכותו יגן עלינו. ריב הוא

גיהנם עם 850 חדרים, 580 בסדר יחסית ורע שלא בסדר ובשבילם צריך לרשום על המצח שלך את שם 'אתה' ואז אתה יכול לעבור גם אותם בשלום?

הוא אומר^{כ"א} ברוח הקדש שלו – מצוה להראות את הדברים האלה לתלמידים ולכולם – שהכל רמוז בפסוק, פסוק שכולנו יודעים בעל פה: "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמוני"^מ. לפני שנמשיך: למה משיח בן יוסף צריך למות (לפחות בגלגול אחד שלו, הגלגול של רבי שמשון)? הוא לא כותב זאת. רבי שמשון נכנס לבית כנסת עם 300 תלמידים, כולם לבשו תכריכים והתעטפו בטליתות, וידעו שהקוזקים באים להרוג אותם – ככה קדשו שם שמים ברבים. סיפור מיוחד איך הרגו אותו עצמו, שאפילו איני רוצה לספר. הוא בקש מעוד שלשה צדיקים בדור שכולם יקבלו עליהם למות על קידוש ה', וכל אחד יציל רבע מהעולם. אחד הסכים ואחד לא הסכים. למה? הוא אמר שיש לו ספר להדפיס – לזכות את הדורות הבאים. נבין את הראש של תלמידי חכמים. סיפור אמתי. אחד כנראה לא היה לו ספר להדפיס – אז הוא הסכים למות על קידוש ה' (לרבי שמשון עצמו כן היה ספר כו', כפי שנספר בהמשך). לאחד היה ספר, אז מה אפשר לעשות...

בן כמה היה רבי שמשון? 47-48, "ימי שנותינו בהם"^{מ"א}. אנחנו מדברים הרבה על צדיקים שהחיים שלהם הם 47 שנים, כמו בעל אור החיים הקדוש. כמה שוה **משיח בן יוסף? צלמות**. משיח בן יוסף הוא אחד שכל הזמן חי בצל-מות (משיח בן דוד הוא "בר נפלא"^{מ"ב}, כל הזמן נופל ומת ממש וקם לתחיה. אצלו מתקיים "הוי' ממית ומחיה" הנאמר לפני "מוריד שאול ויעל"^{מ"ג}). אנחנו מדברים על שם **כדת**, שהוא

מ תהלים כג, ד.

מא שם צ, י.

מב ראה סנהדרין צ, ב.

מג 'ממית ומחיה' = חצי 'שמע ישראל הוי' אלהינו הוי'

אחד. כלומר, "שמע וגו'" = 'ממית ומחיה ממית ומחיה' פעם אחר פעם.

מד בהבא לקמן ראה גם התועדות ליל פורים ע"ח.

מה כפי שהוסבר באריכות בחלקה השני של התועדות – שפורסם בגליון תרומה זכור פ"א.

הדבר הראשון שאפשר להסיק מכאן הוא שלא כדאי לריב, כי מי שמתחיל לריב – שוכח. פוליטיקה כולה ריב

"החדש הזה לכם" והוא הסתכל בספר התורה, ומרוב בלבול מוחין, כביכול, קרא 'החדש היה לכם'.

בספר הפליאה כתוב שיש מלאך שאחראי על השכחה, קוראים לו ריב, ויש לו 605 חילים. הכל מספרים. מסביר רבי

שמשון שלנו שהכל קשור לסיפור הזה. באיזה אותיות הוא התבלבל כשאמר 'החדש היה לכם'? החליף ד של 'החדש' ב-ד, ז של "הזה" ב-ז ו-כ של "לכם" ב-ב. אם כן, הטעות שלו היתה **ריב** – שזוהו בעצם שם המלאך שבא והשכיח ממנו את כל תלמודו. החכם הכי גדול בעם ישראל עלה לתורה ובמקום "החדש הזה לכם" קרא 'החדש הזה לכם', משפט ששוה בדיוק 605, חילי המלאך ריב לפי ספר הפליאה. מה היחס בין זה לבין **כדת** (ששייך לפורים)? שלם וחצי. **כדת** עולה פעמיים **ריב**.

יש עוד תיקון של ריב – לא צריך לריב וכן צריך **ריב**. יש כאלה שיש להם רבי וזה מביא אותם לריב – זו לא התקשרות אמיתית. צריך כזה רבי שמלמד אותך לא לריב עם אף אחד. כידוע הווארט של הרבי הרש"ב,¹ שאמר שאצל אדמו"ר הזקן היו חסידים שבטלו חסידים וצדיקים אחרים ומשום כך כל תורת-דרך החסידות לא עלתה בידם. המלאך ריב השכיח מהם את כל החסידות – כמו אצל רבי אלעזר בן ערך – את כל העבודה הפנימית. אלה שלא רבו עם אף אחד – עלתה בידם החסידות.

בכל אופן, "**כדת**" (משיח בן דוד) עולה ב"פ **ריב** – יחס של "שלם וחצי". כמה שוה "החדש הזה לכם" (מה שטעה בו)? **כדת**, משיח בן דוד. משיח בן דוד הוא "החדש הזה לכם", הכח שיש ליהודי לחדש – הפנים שלו. כח החידוש – לחדש בתורה, לחדש במציאות, לחדש באהבת

המלאך הממונה על השכחה. תיכף נראה, לעניננו, למה היום אנשים שוכחים: דבר פשוט שכל תינוק צריך לדעת ושוכחים ממנו לגמרי. שוכחים כי המלאך ריב משכח ממך מה שצריך לזכור. לא כתוב, אך הדבר הראשון שאפשר להסיק מכאן הוא שלא כדאי

לריב, כי מי שמתחיל לריב – שוכח. פוליטיקה כולה ריב (גם המצה של פסח היא הלעו"ז של מצה ומריבה).

יש סיפור – אפשר לומר מדהים – בגמרא² אודות אחד מגדולי התנאים, רבי אלעזר בן ערך, שלפי אבא שאול במשנה הוא הגדול בין תלמידי רבן יוחנן בן זכאי, "אם יהיו כל חכמי ישראל בכף המאזנים ואליעזר בן הורקנוס אף עמהם ואלעזר בן ערך בכף השניה מכריע את כולם"³ (מכריע נופל על לשון ערך, והוא בחינת דעת, כפי שעוד נראה אי"ה), ובאיזה שלב הוא שכח את כל תלמודו. למה? הוא הלך למקום נופש – מקום שיש בו חמרא דפרוגיתא, יין של פורים, יין המשומה, יין הכי טוב, ומיא דיומסית, מים הכי טובים לרחצה, יותר מים המלח – ושקע שם. חז"ל אומרים שייך הטוב והמים הטובים הללו קפחו את עשרת השבטים – לכן הם גלו, ומחלוקת אם יחזור⁴, והכל כי שקעו בהנאות ותענוגי עולם הזה, ששיאם היין המשובח הזה ומי הרחצה האלה. אותו דבר קרה לצדיק הגדול, רבי אלעזר בן ערך, שהלך לאותו בית הבראה ושם שקע ביין המשובח ובמי הרחצה המשובחים האלה, ובמשך הזמן הוא שכח את כל תלמודו. כשהוא חזר לחכמים, לחברים שלו, כבדו אותו בעליה לתורה – היה דווקא בפרשת "החדש הזה לכם"⁵. פעם לא היה בעל קורא, כל אחד היה קורא בעצמו. העלו אותו לפרשת

מו שבת קמז, ב.

מד אבות פ"ב מ"ט.

מח ראה סנהדרין פ"י מ"ג; קי, ב.

מט שמות י"ב, ב.

נ ראה גם בתורת שלום שמח"ת תער"ג סע' יג, ובאג"ק מוהרי"צ ח"ב עמ' שסט.

כך **כדת-כדת** מימין ומשמאל ואחר כך **"קדש להוי"** – **"קדש להוי"**. זו סדרה סימטרית נקבית, כי הציר הוא לא אחד אלא שני צירים זהים. ההסתברות לסדרה כזו מאד נמוכה – אי אפשר לחשב בדיוק, אבל נאמר שאחד למאה או אחד לאלף. חשוב בשביל מה שנראה בהמשך. מה יהיה המספר הבא? צריך להוסיף ג"פ **חי** ל**"קדש להוי"** ומקבלים 514. נעשה שבעה מספרים בסדרה ונראה משהו פלאי שיוצא, רמז חב"ד. המספר אחרי 514, תוספת של 72 (ד"פ **חי**) – 586, **ירושלם**. המספר הבא, תוספת של 90, הוא 676, **הוי'** ברבוע. מה המספר השביעי החביב? 784, **כח** ברבוע (שלפי הכלל הידוע עולה **כח** במשולש, **אתה** כנ"ל, ועוד זך במשולש, **חשמל**). מהו' ברבוע עולים ל**כח** (ז במשולש) ברבוע. סכום כל שבעת המספרים האלה הוא 3850, ה"פ 770, ז"פ **המתקה**, י"פ **שכינה**. זו הסדרה שיוצאת מ**אתה, כדת, "קדש להוי"**. שוב, ההסתברות לתופעה כזו היא מאד נמוכה.

סדרת פסוקי זכור

יש תופעה דומה, שנזכר בקיצור: בפרשת זכור, שמתחילה "זכור"^{נב} ומסיימת "לא תשכח"^{נג}, יש שלשה פסוקים: בראשון – "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים" – 9 מלים. בפסוק הבא – "אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחריך ואתה עיף ויגע ולא ירא אלהים" – 14 מלים. בפסוק השלישי – "והיה בהניח הוי' אלהיך לך מכל איביך מסביב בארץ אשר הוי' אלהיך נתן לך נחלה לרשתה תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח" – יש 24 מלים. סה"כ יש 47 – **בטול, כי-טוב** – מלים. נעשה סדרה – בין 9 ל-14 יש 5 ומ-14 ל-24 יש 10, פעמיים 5. אותו דבר. אם כן, המספרים הקודמים הם 9 (**ט-ט**), כמו **"טטפת"**, המלאך

ישראל. הכל צריך לחדש, זהו **משיח בן דוד** – "תורה חדשה מאתי תצא"^{נד}, וזהו סוד **כדת**.

סדרת השמות הכתובים על המצח

אם כן, ראינו עכשיו שני פירושים מופלאים ביותר למאמרים סתומים מספר הפליאה, כפי שמפרש רבי שמשון מאוסטרופולי. קשור אלינו גם ה**"אתה"**, לכן פתחנו ב**"אכן אתה אל מסתתר"** – צריך לתת צדקה כדי שיתגלה ה**"אתה"** ("אני מדבר בצדקה רב להושיע"), שיבוא היהושע הזה (**"להושיע" – ליהושע**) ויכתוב עם השעוה שלו על המצח שלי, **"עמדי שבטך ומשענתך המה ינחמני"**, ויתגלה **"כי אתה עמדי"**. אז משיח בן דוד יכול לעבור את כל החדרים, ללבוש **תכלת** ולעבור את כל ה-850 חדרים, ולהעלות משם את כל הנשמות, ירידה צורך עליה.

נעשה עוד תרגיל יפהפה בחשבון. אמרנו שיש שלשה דברים שכתובים על המצח – אתה, כדת, **"קדש להוי"**. אצל הכהן הגדול כתוב, על הציץ – שהוא הכח לנצח את עמלק – **"קדש להוי"**, על מצח משיח בן דוד כתוב **"כדת"** ועל הצדיק שעובר את הגיהנם ומעלה את כולם כתוב **"אתה"** (שהסברנו שבעצם הוא העיקר – **"אכן אתה אל מסתתר אלהי ישראל מושיע"**, "אני מדבר בצדקה רב להושיע"). נעשה לאור זאת תרגיל:

אתה, כדת ו"קדש להוי" הם מספרים קרובים – **אתה** עולה 406, **כדת** עולה 424 ו**"קדש להוי"** עולה 460. ההפרש הראשון הוא 18, **חי**, וההפרש השני הוא 36, **ב"פ חי**. מה זאת אומרת? מי שמכיר איך בונים סדרות, המספר שלפני **"אתה"** יהיה גם **"אתה"** – **אתה-אתה** – ולפניו יהיה שוב **"כדת"**, ולפניו **"קדש להוי"**. כלומר, בזכות ההפרשים האלה, זו סדרה של חן, סדרה סימטרית, סביב **אתה-אתה** באמצע. **אתה** עולה 2 פעמים **חן** (והוא משולש **כח**). שוב, יש כאן **אתה-אתה** באמצע, אחר

נב דברים כה, יז.
נג שם פסוק יט.

נא ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

יש בתנ"ך עוד הופעה של "כדת"? יש עוד פעמיים בספר דניאל, גם קשור לענין – "כדת מדי ופרס די לא תעדא"¹¹, 'חק ולא יעבור'. יש משהו בגלות מדי ופרס שהחוקים שלהם הם "חק ולא יעבור"¹². כך כתוב בדניאל (שהוא התך של מגילת אסתר¹³), אבל קשור למדי ופרס של פורים – "כדת מדי ופרס די לא תעדא", פעמיים אותו ביטוי בדיוק, ואחר כך חמש פעמים "כדת" במגילת אסתר.

תיכף נעבור על כל ההופעות של "כדת" במגילת אסתר ונראה את המבנה, אבל קודם נשים לב שיש כאן ז' פעמים "כדת" בחלוקת **זהב** – חלוקת ז' ל-ה רב. זו גם חלוקת הנרות במנורה בבית המקדש, לפי דעה אחת¹⁴ – שהנר המערבי הוא הנר השני כשנכנסים ממזרח למערב. אומרים זאת בקרבנות בבקר בתפלה,

חכמה) = "עם נורא" במילוי (עין מס נון וו ריש אלף). ראה לקמן בסוד "עם נורא [מן הוא והלאה]". "אורה" = ריב, חצי כדת כנ"ל. "שמחה" כדת = 777 כנ"ל. "ששן" כדת = 1074 = 3 פעמים משיחישמח = "תורת חיים". "יקר" כדת = 734 = ב"פ 367 (הממוצע – קורונה, ראה לקמן)! "וששן ויקר" כדת: כדת = 1820 = סוד (יין) – "כנס יין יצא סוד" (פעמים הוי' כו'. "ליהודים היתה אורה ושמחה" = 1096 ("[ונחיו] אשה משכלת", רמז לאסתר) = 4 פעמים מרדכי, הערך הממוצע של 4 התבות.

והנה, ה פעמים "כדת" (שבמגילת אסתר) = 2120 = 10 פעמים "אורה" כנ"ל) = "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". יש בפסוק חמש תבות, כך שהערך הממוצע של כל תבה בפסוק = כדת. והנה, ז פעמים "כדת" (שבכל התנ"ך) = 2968 ("ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר" ועוד 900, ל ברבוע, סוד הלב היהודי כנודע). יש פסוק אחד בתהלים שעולה מספר זה (סח, י): "גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה" (שירת הגשם בפרק שירה). יש בפסוק 36 אותיות, 6 ברבוע (בתבה האחרונה, "כוננתה", יש 6 אותיות). "גשם... אלהים, נחלתך... כוננתה" (ראש וסוף שני חלקי הפסוק) = 1468 ("נדבות תניף... ונלאה אתה" = 1500) = 4 פעמים 367 (ממוצע 4 התבות) = קורונה (ראה לקמן)! יש בפסוק את השם הרשום על מצח הצדיק, "אתה", כאשר שאר תבות הפסוק = מב פעמים "אני". כל הפסוק = "נדבות" (462, יהלום 21) ועוד 2506 = 7 פעמים משיח (ממוצע כל תבה). תן להכם ויחכם עוד.

נד דניאל ו, ט. שם פסוק יג. "כדת מדי ופרס די לא תעדא" = 1344 = פורים פורים פורים פורים = שמשון בן פסח מאוסטרופולי כנ"ל!

נח ע"פ תהלים קמח, ו.

נט מגילה טו, א.

ס ראה רש"י לשבת כב, ב.

מט"ט) וכו' – הכל סימטרי. שוב, זו סבירות מאד נמוכה, סדרה בעלת חן נקבי.

מה לגבי האותיות? הסתברות נמוכה ביותר, דבר פלא, לתופעה לגבי האותיות כמו לגבי המלים. אך בפרשת זכור יש חן נקבי בסדרת המלים של שלשת הפסוקים ובדיוק אותו דבר באותיות – 34, 53, 91 (סך הכל 178 אותיות, ועם 47 המלים יש בפרשת זכור 225 כוללים – יה ברבוע). ההפרשים הם 19 ו-38 (פעמיים 19) – בדיוק אותה תופעה, 'חן' מסביב ל-34 וכך מתפתחת הסדרה.

זה שאותה תופעה מתמטית גם לגבי המלים וגם לגבי האותיות – משהו נדיר ביותר, איני מכיר עוד תופעה כיוצא בו. זהו חן מיוחד שיש במחית עמלק, במצוה המיוחדת שלנו. **מרדכי** במספר סדורי עולה חן וכך גם **אסתר** במספר סדורי – "חן חן"¹⁵.

ג. חמש "כדת" במגילת אסתר "כדת" בחלוקת זהב

דברנו הרבה על "כדת". שוב, "כדת" היינו משיח בן דוד, "החדש הזה לכם", "למסמן גאולה לגאולה"¹⁶, לפסת, אבי רבי שמשון. איפה המלה הזו כתובה בתנ"ך? במגילת אסתר. כמה פעמים כתוב? משהו בקי כאן במגילת אסתר? כתוב חמש פעמים "כדת" – חמש אותיות שמה, כנראה יש שמחה מיוחדת בשם "כדת"¹⁷.

נד זכריה ד, ז.

נה מגילה ו, ב.

נו כדת ועוד שמחה = 777 = מרדכי פתחה (שם נוסף של מרדכי). שמח כדת – על ידי קיום מצות "עד דלא ידע" בפורים יהודי נעשה שמח כדת (משה וישראל) = 772 = 4 פעמים 193, שם טפטפיה כנודע (טפה ועוד טפה ועוד שמקיים) = "עד דלא ידע" (היינו 772 = "עד דלא ידע" פנים ואחור).

"ליהודים היתה אורה ושמחה וששן ויקר": "ליהודים" (מלה שמופיעה 7 פעמים במגילה ואין עוד "ליהודים" בתנ"ך. "ליהודים" = 7 אותיות = 7 פעמים יה, יד דוד במשולש, יש כאן 'חזקה' של 7 – 777 כנ"ל). "ליהודים" ועוד כדת = 529 = 23 (חיה:חזה) ברבוע = תענוג = פורים עד דלא ידע! "ליהודים היתה" כדת = 949 = אהבת ישראל (אהבה פעמים

פירוש מופלא – איזו דת אחשוורוש גזר? "דת פרס ומדי די לא תעדא" של דניאל? לא, חז"ל אומרים שתקן את הסעודה שלו "כדת של תורה", "אכילה מרובה משתיה". איפה רואים זאת? מהקרבת – האברים יותר מהנסכים. ככה רש"י מסביר^{סח} "כדת של תורה", שאכילה יותר משתיה.

מה הן בספירות אכילה ושתייה? כלל גדול. יש "אכלו רעים שתו ושכרו דודים"^{סט}, "יה ו-וה"^{טז}, אבל במדות הלב כלל גדול בחסידות^{טזא} שאכילה ושתייה היינו לחם ויין, חסד וגבורה. "אכילה מרובה משתיה" היינו "מרובה מדה טובה ממדת פורענות"^{טזב} – הייך-השתיה יכול להביא לפורענות (כמבואר בספר משלי^{טזג}), וצריך להרבות אכילה. קשור למחה, צריך לשתות "עד דלא ידע"^{טזד}, אבל צריך גם לאכול – ואפילו יותר מלשתות. זו ה"כדת" הראשונה של מגילת אסתר, "השתיה כדת" – שהאכילה תהיה יותר מהשתיה, שהחסד יהיה יותר מהגבורה.

איך אני יודע שיש בפסוק הזה גבורה שצריך להמתיק ולבטל? מהמשך הפסוק – "אין אנס". "אין אנס", לא מכריחים אותך לשתות, רק מכיון ש"השתיה כדת", החסד גובה, שמים יד שמאל בתוך יד ימין. היו סעודות, במנהגים של הגוים, שהיו מכריחים את האורחים לשתות. אפילו הרבי לפעמים היה אומר שצריך להפוך את הכוס – זה "אנס". אבל כאן, בסעודת אחשוורוש, "אין אנס" אלא "כרצון איש ואיש". "איש ואיש" הם מרדכי והמן^{טזה} – גם חסד וגבורה. בכל אופן, לא הייתי יודע ש"כדת" הזו היא חסד וגבורה, אך מהדרוש הזה אני לומד ש"השתיה כדת וגו"

שיש הטבת חמש נרות ואחר כך הטבת שתי נרות – הנרות מתחלקים ל-ה רב^{סח}, וכך חלוקת המלה "כדת" בתנ"ך. שוב, זהו השם שכתוב על מצח משיח בן דוד.

חמש "כדת" במגילה

נתבונן בקיצור בחמש פעמים "כדת" במגילת אסתר:

הפעם הראשונה – "והשתיה כדת אין אנס כי כן יסד המלך על כל רב ביתו לעשות כרצון איש ואיש"^{סב}. ה"כדת" הראשונה – "והשתיה כדת", צריך "שתיה כדת" בפורים.

ה"כדת" השנייה – "כדת מה לעשות במלכה ושתי על אשר לא עשתה את מאמר המלך אחשוורוש ביד הסדיסים"^{סג}, רחמנא ליצלן... השלישית – "כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המד וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים"^{סד}.

הרביעית – "ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי"^{סה}.

החמישית (הכי משיחית, הכי שמחה) – "ינתן גם מחר ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן יתלו על העץ"^{סו}. איך אפשר להתבונן בפרצוף ה"כדת" שבמגילת אסתר? נכון את הראשון כנגד חסד וגבורה, השני תפארת, השלישי נצח והוד, הרביעי יסוד והחמישי מלכות:

חסד וגבורה: "כדת אין אנס" – "אכילה מרובה משתיה"

"והשתיה כדת אין אנס", חז"ל אומרים^{טז}

סח ד"ה "כדת של תורה".

סט שיר השירים ה, א.

ע ראה זהר ח"ג ד, א; ע"ח שער הכללים פ"ב.

עא מובא בריבוי מקומות בכתבי רבי לוי יצחק (אבי הרבי).

ראה לדוגמה תורת לוי יצחק עמ' קסד ועמ' רנב.

עב יומא עו, א.

עג משלי כ, א; כג, לא; לא, ד.

עד מגילה ז, ב.

עה ראה אסתר רבה ב, יד.

סא יומא לג, א.

סב אסתר א, ח.

סג שם פסוק טו.

סד שם ב, יב.

סה שם ד, טז.

סו שם ט, יג.

סז שם יב, א.

התרגום אומר "כאוריתא", "כדת" היא כדת ישראל. בדרו לה מיתה יפה, עם גליוטינה – כך כתוב^פ – שלא כואב. היתה חייבת מיתה, אבל דנו אותה ובסוף העונש שלה היה ברחמנות. "ואילו אומה קדושה הוא דן שלא כדת", לא עשה להם שום משפט, ומלת המפתח כאן בחז"ל היא – "באכזריות". כלומר, משוים את המשפט של ושותי כנגד המשפט שרצה לעשות לעם ישראל – שמשפט ושותי, הגם שהרגו אותה, היה ברחמים, והמשפט כנגד עם ישראל, שרצו "להשמיד להרוג ולאבד"^ק את כולם, הוא באכזריות. אם כן, ה"כדת" כאן שייך ל"משפט רחמי", ספירת התפארת. זהו ה"כדת" השני.

נצח והוד: "כדת הנשים"

ה"כדת" השלישית היא "כדת הנשים שנים עשר חדש כי כן ימלאו ימי מרוקיהן ששה חדשים בשמן המזר וששה חדשים בבשמים ובתמרוקי הנשים" – אלה נצח והוד. שמן המזר ובשמים הם כמו שמן וקטרת, ששרשן חכמה ובינה^ר אבל במדות הלב היינו נצח והוד. קודם כל, נצח והוד "תרין פלגי גופא"^ש – חלוקת מעגל השנה השלם לשני חצאים, אחד בשמן המזר, המשכה מחכמה לנצח, והשני בבשמים ובתמרוקי הנשים, המשכה מבינה להוד. הכל כדי לייפות כל נערה ונערה כדי להביא אותה בסוף לאחשוורוש. נצח והוד הם תיקון המעשה, וכאן יש בדיוק חלוקה של "תרין פלגי גופא".

יסוד: "אשר לא כדת"

אפשר לומר שהכי ברור מכולם הוא הבא: "ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת וכאשר אבדתי אבדתי". כאן חז"ל מפרשים קרוב לפשט. מה פירוש "אשר לא כדת"? "עד עכשיו באונס

היינו היחס המתוקן של "לאכללא שמאלא בימינא"^ט, להכליל את השתיה בתוך האכילה, "מרובה מדה טובה ממדת פורענות".

תפארת: "כדת מה לעשות במלכה ושותי" – דין ברחמים

נלך הלאה: גם את השני לא הייתי מבין, "כדת מה לעשות במלכה ושותי". מהי ה"כדת" הזו? כדי להבין גם כאן אני צריך להעזר בחז"ל. חז"ל אומרים במדרש^י על "כדת מה לעשות במלכה ושותי" – "לחזירתה – כדת, ולאומה קדושה שלא כדת אלא באכזריות!". קוראים לושותי חזירה – ככה חז"ל מכנים אותה. למה? לא סתם גנאי. אדרבא, חזיר פושט טלפיו להראות שיש לו סימן טהרה^ח. מה הסיפור של ושותי? שהיא לא רצתה לבוא בדבר המלך. למה? לא רצתה לבוא ערומה^ט, "בכתר מלכות"^ז. מהו הכתר שלה? הקורונה (הנושא של השיחה הבאה). חז"ל אומרים שהיא היתה עם מדת צניעות – לא רצתה להופיע בפני כולם ערומה. לכן קוראים לה חזירה, החזיר מראה את סימן הטהרה שלו^א. אם זו קורונה – היא לא רצתה להדביק את כולם, היא היתה בבידוד. בגלל שהיתה בבידוד – בסוף הרגו אותה. לא כתוב בפירוש שהרגו אותה, רק חז"ל מבינים שהרגו אותה בסוף.

מה חז"ל אומרים על "כדת מה לעשות"? שאת ושותי דנו ב"משפט רחמי"^ב. לא כתוב בפירוש שהרגו אותה, ואפילו אם בסוף כן הרגו אותה – הרגו אותה בדיני ישראל, "וזהבת לרעך כמוך"^ג, ברור לו מיתה יפה^ד. גם כאן

עו ראה זהר ח"ג קעח, א.

עז אסתר רבה ד, ה.

עח ראה רש"י לבראשית כו, ד; ילקו"ש תהלים רמז תתל.

עט ראה מגילה יב, ב.

פ אסתר א, יא.

פא ראה ביאור התורה תמימה עה"פ.

פב "פתח אליהו" – הקדמת תקו"ד.

פג ויקרא יט, יח.

פד סנהדרין מה, א.

פה ראה ביאורי התורה תמימה לאסתר א, יט.

פו אסתר ז, ד.

פז שער הפסוקים משלי סימן כז.

פח זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ז (ע"מ) פ"א.

בינה חסד־גבורה נצח־הוד כל זוג 'רמה' אחת, כמבואר במ"א^צ, ודוק):

חסד־גבורה

"והשתיה כדת"

תפארת

"כדת מה לעשות במלכה ושתיה"

נצח־הוד

"כדת הנשים"

יסוד

"אבוא אל המלך אשר לא כדת"

מלכות

"לעשות כדת היום"

"כדת מדי ופרס"

אמרנו שיש עוד פעמיים "כדת מדי ופרס" בספר דניאל. איפה אנחנו אומרים "כדת"? כשמקדשים, כשמתחתנים – מלה מקודשת, "הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל". "כדת מדי ופרס די לא תעדא" היינו ה"כדת" דלעומת־זה, ובקדושה "כדת משה וישראל", כנראה משה כנגד מדי וישראל כנגד פרס.

מה הבעיה של מדי ופרס? היא צריכה להיות רמוזה גם בתוך המלים. נתחיל מפרס, שיותר מוכרת ממדי. מה הבעיה של פרס? מה לא בסדר בפרס? גם היום יש פרס – מי שעובד את ה' "על מנת לקבל פרס". כתוב בפרקי אבות^צ לא להיות "כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס" אלא "כעבדים המשמשים את הרב שלא על מנת לקבל פרס" או "כעבדים המשמשים את הרב על מנת שלא לקבל פרס" – כשתי הגרסאות, המתאימות לבינוני ולצדיק של התניא^צ. הבינוני עובד לשמה, "שלא על מנת לקבל פרס", והצדיק גם מוותר על הגן עדן שלו

ועכשיו ברצון^{פט}, לכן "כאשר אבדתי" מהאומה שלי "אבדתי" ממך. היא היתה נשואה למרדכי (כמו שדורשים "ותיה לו לבת^צ, לבית^{צא}) ו"כאשר אבדתי" מעם ישראל – התבוללה בין העמים, בארמון אחשורוש – "אבדתי" ממך, כי הולכת ברצון. כל זמן שהלכה באונס היא מותרת למרדכי, אך ברגע שהולכת ברצון כבר אסורה עליו. אם כן, מה פירוש "אשר לא כדת"? פגם הברית, יסוד. מכל הופעות "כדת" כאן ההקבלה הכי ברורה.

מלכות: "כדת היום"

אחרון אחרון חביב הוא תיקון המלכות. מה תיקון המלכות? "כדת היום" – "ינתן ליהודים אשר בשושן לעשות כדת היום ואת עשרת בני המן יתלו". זהו תיקון המלכות – עם ישראל, ש"נפל פחד היהודים עליהם ורבים מעמי הארץ מתייהדים"^{צב} ובכלל עושים נקמה בצריהם, מקיימים את מצות מחית עמלק. מה הן מצוות המלך? בסדר העבודה של המשיח שמתאר הרמב"ם^{צג} המצוה הראשונה היא "לאתבא צדיקיא בתיובתא"^{צד} והמצוה השנייה להכרית את זכר עמלק. זהו תיקון המלכות.

סיכום

אם כן, זו התבוננות מאד יפה, לפי מדרשי חז"ל – חז"ל הבינו, ואנחנו זוכים בזכותם להבין קצת – איך חמשת ה"כדת" מסתדרים כנגד חסד־גבורה, תפארת, נצח־הוד, יסוד ומלכות. קוי הימין והשמאל מצטרפים יחד – חסד־גבורה ונצח־הוד – וכל ספירה בקו האמצעי קובעת ברכה לעצמה (וכידוע שבעף החיים של עשר ספירות יש שבע 'רמות' כלליות, בהיות חכמה־

פט מגילה טו, א.

צ ראה שמו"ב יב, ג.

צא מגילה יג, א.

צב אסתר ח, יז.

צג הלכות מלכים פי"א ה"ד.

צד ע"פ זרה ח"ג קנג, ב.

צה ראה שיעורים בסוד הוי" ח"ג עמ' קפ"קא ובשיעור י"ב תמוז נ"ח, ודוק.

צו פ"א מ"ג.

צז ראה גם ביאורי הרבי מליובאוויטש לפרקי אבות על המשנה.

וכתוב בחסידות^ט שהחזרת הצדיקים בתשובה משמעותה עליה מעבודה שבמידה והגבלה לעבודת ה' שלמעלה ממדידה והגבלה. זו עבודת התשובה, כל אחד צריך לחזור בתשובה מכך שעבד את ה' לשמה במדידה והגבלה – זו היציאה ממלכות מדי. שוב, היציאה מפרס היא להפסיק לעבוד בשביל לקבל פרס, עם שתי הבחינות שבוה, "שלא על מנת לקבל פרס" או "על מנת שלא לקבל פרס". פרס הוא גם מלשון חלק, פרוסה. צריך לא להסתפק בפרוסה, אלא לעבוד כדי לקבל את הכל – "אנא נסיב מלכא"^ק, "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ"^{קא} (כידוע פירוש אדה"ז בזה^{קב}), כמבואר בדא"ה^{קג}.

עד כאן בענין "כדת". לחיים לחיים.

ט ראה בלקו"ת שמיני עצרת צב, ב; שה"ש ג, סע"ב; קונטרס "משיח אתא לאתבא צדיקיא בתיובתא" לאדמו"ר האמצעי.

ק איכה רבה ג, ח.

קא תהלים עג, כה.

קב דרך מצותין שרש מצות התפלה פ"מ (קלה, א); לוח "היום יום" י"ח כסלו.

קג ראה מאמר ד"ה "ביום עשתי עשר יום" י"א ניסן תשל"א (קונטרס י"א ניסן תשמ"ט).

בדוקא – מוכר אותו כדי להיטיב ליהודי, כידוע הסיפורים בזה מהבעש"ט ותלמידיו – "על מנת שלא לקבל פרס".

אם כן, במלה אחת, פרס היינו עבודה שלא לשמה. לדאבונו רוב האנשים נלכדים בפח של עבודת ה' שלא לשמה – שיש אינטרס, נגיעה בלשון החסידות. יש נגיעות, יש פניות – זה אומר שאתה פרסי. יש יהודים פרסים טובים (פרס מלשון "ופרס עלינו סכת שלומך"^{צח}).

פרסי טוב היינו הלעומת-זה של **קורונה**, אך כאן מדובר בפרסי גוי (כלומר יהודי שנגוע ב'נגיף' פרסי-גוי). זו "כדת... פרס" – יש להם דת, דת שצריך לעבוד כדי לקבל פרס.

מהי מלכות מדי? אם פרס היינו עבודה על מנת לקבל פרס, מה הענין של מדי? עבודה במדידה והגבלה, בלשון החסידות. מדי לשון מדידה – במדי אין עבודה למעלה ממדידה והגבלה, אין עבודת התשובה. יש עבודת ה', אפילו לשמה, אבל הכל במדידה והגבלה. אך באמת נדרשת גם עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. משיח בא "לאתבא צדיקיא בתיובתא",

צח ברכת "השכיבו".

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ נסי יציאת מצרים הגלויים באים משם הוי' ונסי המגילה הנסתרים באים מהעצמות.
- ◆ באמרו "האל המושיע" יכוון למחות את "זכר עמלק".
- ◆ חידוש פורים הוא הישועות, הנמשכות על ידי פניה לה' כ"אתה" ועל ידי ריבוי צדקה.
- ◆ סגולת התכלת – לרדת לגיהנם ולהעלות את הנשמות מכל 850 חדריו.
- ◆ המשיח יורד לגיהנם להעלות משם את כל הנשמות.
- ◆ משיח בן יוסף חי תמיד בצל המות ואילו משיח בן דוד כל הזמן מת וקם לתחיה.
- ◆ ריב גורם לשכחה – לא כדאי לריב.
- ◆ עיקר סוד משיח בן דוד הוא כח החידוש – "החדש הזה לכם".
- ◆ כדי להמתיק את דיני השתיה יש להרבות בפורים באכילה עוד יותר מהשתיה "עד דלא ידע".
- ◆ על "דת משה וישראל" לבטל את "דת פרס ומדי" דת העבודה האינטרסנטית, "על מנת לקבל פרס", ודת העבודה המדודה והמוגבלת.

נועם אלימלך

פרשת תצוה

הכל רחמים

ההמתקת דינים להתעוררות רחמים

בדרוש לא־קצר בפרשתנו חורזו הנועים אלימלך^א סביב ציר אחד עניינים רבים, השייכים לפרשה וגם לענייני פורים ומחית עמלק. נקודת דבריו היא שלמשה רבינו היה כח ורשות לפעול בכל העולמות, ואם היה פועל לעורר רחמים בלבד "כמעט היה העולם בטל ממציאאות, מחמת שהבורא ב"ה ברא את עולמו ושיתף בו מדת הרחמים, דהיינו דין ורחמים, כדי שיהא שכר ועונש, ואם היה משה רבינו ע"ה עבודתו רק לעורר רחמים לבד היה פועל שיהא הכל אחד, ולא היה עונש אף לרשעים". לכן, כדי שישאר עולם בו יש בחירה, שכר ועונש, "הוכרח להיות עבודתו רק בהמתקת הדינים בלבד" – עליו להותיר בעולם דינים אך להמתיקם כדי שיהיו "רחמים לישראל ודינים למצרים". כך, ב"אז ישיר משה" הוא פעל רחמים לישראל ודינים למצרים (ואם היו רחמים בלבד לא היו טובעים המצרים) ובמלחמת עמלק הוריד משה את ידיו מדי פעם, כדי לתת מקום להתגברות עמלק בעולם (וכן כאשר הלביש משה את הכהנים בלבושים המכפרים על ישראל עשה זאת בהמתקת דינים בלבד, ולא בהתעוררות רחמים מוחלטת).

אכן, עבודה זו מיוחדת למשה, "אבל אנחנו

בעבודתנו אפילו לעורר רחמים הלואי שנפעול כך, כאשר פעל משה רבינו ע"ה בהמתקת הדינים" ולכן עלינו לעבוד את ה' "באופן אחר" ורק לעורר רחמים. כך, בשירת הים שירת בני ישראל היתה "להוי'", שם הרחמים ובמלחמת עמלק אהרן וחור תמכו את ידי משה להרימן (ושלמה המלך אמר "בכל עת [הן בעתים לטובה והן בעתים לרעה]^ב, זמני החסד וזמני הדין] יהיו בגדיך לבנים [המשכות שכולן רחמים וחסד מצד הלובר, ללא תכלת שמצד הדין]^ג ושמן [שהוא כינוי לרחמים] על ראשך על יחסר"^ד).

לכן "הדורות הבאים אחרינו" – יותר ויותר, מדור לדור – "צריכין לעבוד במדרגה זו, לעורר רחמים כנ"ל". רבי אלימלך מסביר שאת כח הרחמים שלו 'מניח' משה בתוך מקראות התורה, שמלמדים אותנו "לעורר רחמים גדולים"

ב עפ"י קהלת ג, איה.

ג שעל כן אין אנו לובשים תכלת בציצית בזמן הזה, ואף מרדכי הפך את התכלת ל"לבוש מלכות" שכולו מקיף של רחמים ("לבוש" עולה הוי' פעמים אחד, שם הרחמים, ו"מלכות" ס"ת "בכל עת יהיו בגדיך לבנים" – סוד המתקת דיני המלכות – כמבואר בפנים).

ד קהלת ד, ח. "בכל עת יהיו בגדיך לבנים" (סוד תיקון הברית, כמבואר בלקו"מ כט) עולה תשכד, סוד יג הערכים השונים שיש במילוי שם הוי' ב"ה (שם הרחמים) שכנגד יג מדות הרחמים (ראה ויקהל משה לב, ב; בני יששכר מאמר השבתות מאמר א אות יח וש"נ), הכל רחמים. זהו גם הערך של מילוי שם מה בלבד (יוד ו דלת הא אלף ו ו הא אלף). עיקר מדת הרחמים (אותו מספר, 724, עולה ב"פ דין רחמים, אך הכוונה היא הפיכת הדין לרחמים רבים פשוטים, וד"ל).

נערך מרשימת הרב ע"איתיאל גלעדי, ד' אדר תשפ"א. א ד"ה "איתא בגמרא כיצד הלבישין".

השפלות והרחמים הוא עבודת החוטא שהופך להיות בעלת־תשובה, שמתוך הכרת שפלותו מכיר את רחמי ה' הרבים עליו ונסמך עליהם להצילו.¹ זו מדת כל היהודים, שרק מבקשים רחמים ('טאטע זיסע, האב רחמנות'), בלי יותר מדי חשבונות של הבדלה־קודם־להמתקה (בתקוה שכולי האי ואולי יפעלו משהו).

במדה זו נוקט גם משה רבינו עצמו כשהוא חוזר כ"גואל אחרון". על מלך המשיח נאמר "כי מרחמם ינהגם"^א – כולו רחמים בלבד ("כי מרחמם" בגימטריא משיח). על התמורה הזו בסדר העבודה נאמר "צדיק כתמר יפרח"^ב – פסוק הרומז לקיום העתידי של טענת־משאלת קרח (ס"ת "צדיק כתמר יפרח"^ג) – "כי כל העדה קלם קדשים ובתוכם הוי' [שם הרחמים]"^ד (ושוב לא יתקיים ההבדל בין משה, ה"ענו מאד מכל האדם אשר על פי האדמה"^ה), לשאר העם – כסיום הפסוק "ומדוע תתנשאו על קהל הוי'", (דוק).

כשמצליחים להגיע להמתקה כזו מתגלה ש'הכל רחמים', בגימטריא שמחה, סוד שמחת פורים שאז באמת בטלה הבחירה ומגיעים ל"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי"^ו, ועל אף שיודעים ומכירים היטב מי הוא המן ומי הוא מרדכי אין הכרה וידיעה בכך שהמן צריך להיות ארור ומרדכי צריך להיות ברוך, ודוק היטב.

ו"להעלת נר תמיד"^ה, "לעבוד לעורך רחמים כנ"ל תמיד" (ורמז: "נר תמיד" עולה רחמנות!), הכל מתוך הכנעה ושפלות ("כתית למאור").

הכנעה, הבדלה, המתקה

מיסודי היסודות של תורת הבעל שם טוב הוא סדר התיקון של הכנעה־הבדלה־המתקה! (חש־מל־מל – חש לשון שתיקה, הכנעה; מל של מילה וחיתוך, הבדלה; מל לשון דיבור ומילול, המתקה). אנו מסבירים תמיד ככלל גדול שאין לדלג על שלב ההבדלה ישירות אל ההמתקה, וכי המתקה ללא הבדלה היא אם כל הפגמים הגדולים בהיסטוריה. זו דרכו של משה רבינו, שצריך לעבור דרך ההבדלה והדחיה של הרשעים, "נגוף למצרים"¹, ורק מתוך כך להגיע להמתקת הדינים, "רפוא' לישראל" (ואם היה ממשיך רחמים גדולים בלבד היה ממתיק את כל העולם בהמתקה ללא הבדלה ונותן מקום לרשעים להמשיך ברשעתם).

החידוש הוא שהסדר המובהק הזה אינו מדת כל אדם, כאשר "קלקתנו היא תקנתנו"² – משום שממילא איננו מסוגלים לעורך רחמים בתכלית, ולהגיע להמתקה גמורה, עלינו לחתור ישירות אל ההמתקה. מדת כל אדם היא להגיע מתוך עוצמת הכנעה והשפלות ("כתית למאור"), בהכרה שאין בכוחו להמתיק דינים או לעורך רחמים כדבעי, ישר להתעוררות רחמים רבים – לעבוד ישר מ'חש' הכנעה והשפלות ל"מל" ההמתקה והרחמים. בעוד על הצדיקים לדקדק על עצמם כחוט השערה ולהרבות בהבדלה, יחוד

ט כמבואר בעומק ב"פרק בעבודת ה'" בספר לב לדעת.
י ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים יוחי; תו"א משפטים עד, ג.

יא ישעיה מט, י.

יב תהלים צב, יג.

יג שער הפסוקים עה"פ (ובכ"ד).

יד במדבר טז, ג.

טו שם יב, ג.

טז מגילה ז, ב.

ה שמות כז, כ.

ו כש"ט (קה"ת) אות כח.

ז ישעיה יט, כב. זהר ח"ב לו, א.

ח ראה שבת פ, ב; תענית יז, א; סנהדרין כב, ב.

זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת תצוה

נר תמיד

וכן להלן בענין הקטרת נאמר "בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטינהו. ובהעלת אהרן את הנרות בין הערבים יקטינהו קטרת תמיד לפני ה' לדתיתכם"^ג – ומפרש רש"י שם שהטבת הנרות בבקר היא ניקוי הבזיכין, וההדלקה היא בין הערבים, ונמצא שבשעות היום הנרות אינם דולקים (ויש בזה שיטות אחרות בראשונים). אמנם הרמב"ן השיג על רש"י ופירש לפי חז"ל "להעלת נר תמיד" היינו נר המערבי שצריך דולק תמיד, ביום ובלילה, ומבואר בגמרא^ד שעד סוף ימי שמעון הצדיק היה הנר המערבי דולק תמיד בדרך נס, ומשם ואילך לפעמים היה כבה ואז היו מדליקים אותו בבקר. אך רש"י סובר שבפשוטו של מקרא "להעלת נר תמיד" מתייחס לכל נרות המנורה (שכולם יחד נקראים "נר" בלשון יחיד), והדין המיוחד בנר המערבי הוא בדרך המדרש ואף יתכן שזהו דין דרבנן והלימוד אינו אלא אסמכתא (לפי הרא"ם).

קרבן תמיד ומנחת חביתין

ומביא רש"י שתי דוגמאות ל"תמיד" במשמעות כזו: א. "עלת תמיד", כמו שנאמר

וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ פְּתִית לְמָאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד. בְּאֵהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפֶּרֶקֶת אֲשֶׁר עַל הַעֲדֹת יַעֲרֶף אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעֶרֶב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

תמיד כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר 'עולת תמיד' ואינה אלא מיום ליום. וכן במנחת חביתין נאמר 'תמיד' ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב. אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא.

למלה "תמיד" יש שתי משמעויות עיקריות: א. כל הזמן, ברציפות ללא הפסק ('תמידות החלטית'). ב. תמיד בזמנים קבועים ('תמידות סידורית').^ה ומפרש רש"י "להעלת נר תמיד" במשמעות השניה, שהנרות ידלקו בקביעות בכל לילה, ואין לילה בלא נרות. וכן נאמר בפרשת אמור "צו את בני ישראל ויקחו אליהם שמן זית זך פתית למאור להעלת נר תמיד"^ו, ופירש רש"י "תמיד, מלילה ללילה, כמו עולת תמיד שאינה אלא מיום ליום".

ואין לפרש שהנרות דולקים כל הזמן ללא הפסק, שהרי נאמר "מערב עד בקר", דהיינו שידלקו בלילה (כפירוש רש"י "שתהא דולקת מערב עד בקר"), אבל ביום אינם דולקים.

ערוך ע"י יוסף פלאי.

א ראה מלבי"ם באילת השחר אות שט, ובפירושו לויקרא ו.א.

ב ויקרא כד, ב.

ג להלן לפ, ד.ח.

ד ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך הטבת הנרות וערך הדלקת הנרות, וש"נ.

ה שבת כב, ב.

ו מלבי"ם בפרשת אמור "כפי הפשט, מלת נר הוא שם הקיבוץ ור"ל כלל הנרות שבמנורה".

זה כנגד טפחו של זה", כדי לקיים "תמיד". אך רבי יוסי חולק ואומר "אפילו סילק את הישנה שחרית וסידר את החדשה ערבית אין בכך כלום, אלא מה אני מקיים 'לפני תמיד'? שלא ילין שלחן בלא לחם". ובפשוט דברי רש"י כאן הם רק לדעת חכמים, אך אפשר לומר שגם לדעת רבי יוסי אע"פ שאפשר להפסיק בין הלחם הישן לחדש מכל מקום צריך שבכל יום ובכל לילה בכל השבוע יהיה הלחם על השלחן וזה נקרא תמיד ברציפות (לפי הרא"ם).

ואין לפרש "תמיד" שנאמר בלחם הפנים על נתינת הלחם בכל שבת ושבת, כי המלה "תמיד" סמוכה למלה "לפני" ו"לפני ה'", ומכאן שהכוונה שיהיה תמיד לפני ה' (רא"ם). וכן ממה שבפרשת תרומה לא הוזכר כלל יום השבת ולכן אין לפרש שהכוונה על הנחת הלחם בשבת (גור אריה).

תמיד בציון

והנה על הציון נאמר "והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני ה'",¹ ולכאורה אפשר להוכיח גם משם ש"תמיד" אינו ברציפות כל הזמן (כמו שכתב הראב"ע כאן). אכן, שם פירש רש"י "אי אפשר לומר שיהא על מצחו תמיד, שהרי אינו עליו אלא בשעת העבודה, אלא תמיד לרצות להם, אפילו אינו על מצחו, שלא היה כהן גדול עובד באותה שעה. ולדברי האומר עודהו על מצחו מכפר ומרצה ואם לאו אינו מרצה, נדרש על מצחו תמיד מלמד שמשמש בו בעודו על מצחו שלא יסיח דעתו ממנו". אם כן, לפי הפירוש הראשון "תמיד" שם הוא במשמעות ללא הפסק (תמיד מרצה), וגם לפירוש השני פירושו ללא הפסק אלא שמתייחס לזמן שהציון על מצחו שאז צריך למשמש בו תמיד.

פרצוף "תמיד"

נמצא שבסך הכל יש בפירוש רש"י חמשה "תמיד" מיוחדים שצריך לפרשם, ובפנימיות יש

בפרשתנו "עלת תמיד לדרתיכם"² ופירש רש"י שם "תמיד, מיום אל יום ולא יפסיק יום בינתיים".³ מנחת חביתין שנאמר בה "זה קרבן אהרן ובניו אשר יקריבו לה' ביום המשח אתו... מנחה תמיד מחציתה בבקר ומחציתה בערב"⁴ (ופירש רש"י שם "אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום", ועל מנחת כהן גדול בכל יום נאמר "תמיד").

ויש להבין את שינוי הלשון של רש"י: בקרבן תמיד נקט "ואינה אלא מיום ליום", כלומר ה"תמיד" היינו שאין יום בלא קרבן תמיד (כמו הנרות שדולקים בכל לילה), ובמנחת חביתין נקט "ואינה אלא מחציתה בבקר ומחציתה בערב", ולכאורה היה צריך לומר בשניהם באותו לשון, שהרי בשניהם יש מעשה בבקר ומעשה בין הערבים! ופירש הגור אריה: תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים כל אחד מהם בפני עצמו קרוי "עולת תמיד", ולכן צריך לפרש שנקראים "תמיד" מפני שקרבים בכל יום ויום. אבל מנחת חביתין היא מנחה אחת שמחציתה בבקר ומחציתה בין הערבים, ועל שתי המחציות יחד נאמר "תמיד", וזהו תמיד יותר מאשר בקרבן התמיד. מכל מקום, בין קרבן תמיד ובין מנחת חביתין נקראים "תמיד" על שם שהם נעשים בקביעות בכל יום.

ומסיים רש"י "אבל תמיד האמור בלחם הפנים משבת לשבת הוא". כלומר, בפרשת תרומה נאמר "וְנִתְּתָהּ עַל הַשֻּׁלְחָן לֶחֶם פְּנִים לְפָנַי תָּמִיד"⁵, ובפרשת אמור נאמר "בְּיוֹם הַשַּׁבָּת בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יַעֲרְכֶנּוּ לְפָנַי ה' תָּמִיד".⁶ ומפרש רש"י ש"תמיד" בלחם פנים היינו תמיד ללא הפסק. ובמסכת מנחות⁷ אומרים חכמים שכאשר מסדרים בשבת את הלחם החדש צריך לעשות זאת תוך כדי הוצאת הלחם הישן, "טפחו של

1 להלן כט, מב.

2 ויקרא ו, יג.

3 לעיל כה, ל.

4 ויקרא כד, ח.

5 יצ, ב.

6 להלן כח, לח.

נמצא על השולחן תמיד (גם בשעת ההחלפה, כדעת חכמים), שינויי הזמן אינם חלים בו והוא נותר חם כמו בשעת אפייתו.²

עד כאן ארבעת "תמיד" בפירוש רש"י אצלנו. והנה "לחם פנים לפני תמיד" הוא ה"תמיד" הראשון בתורה, מתאים לפתוח ב"י של שם הוי', "ראשית חכמה". אחר כך הנרות, ה תתאה; אחר כך עולת תמיד, ו; ולבסוף מנחת חביתין, ה עילאה – שם הוי' כסדרו בהחלפת ההי"ן. רמז לחדש ניסן שבו מאיר צידוף הוי' כסדרו, "ראשון הוא לכם לחדשי השנה" דהיינו שניסן נמצא "תמיד" בכל המשך החדשים.

"על מצחו תמיד" שנאמר בציץ – כנגד הכתר, קוצו של יו"ד. הציץ נקרא נזר, "ציץ נזר הקדש", ונזר הוא כתר, וכן מפרש רש"י שהציץ מונח על המצנפת (על ידי הפתילים) "כמין כתר"³. הדעה הראשונה שמביא רש"י, שהציץ מרצה תמיד, גם כשאינו על מצחו – היא כנגד 'פרצוף עתיק יומין', הפרצוף העליון שבכתה. עתיק 'נעתק' לגמרי מהתחטוים, ולדידו אין נפקא מינה בחילופי הזמנים והמקומות. והדעה השניה ברש"י, שלא יסיח דעתו ממנו, שייך לפרצוף 'אריך אנפין' שבכתה. אריך הוא רצון, וכן הציץ על המצח כנגד "מצח הרצון", היינו כח הרכוז (במאמץ רצוני) שלא להסיח את הדעת. ברמז: במלה **תמיד** נמצאת המלה **מיד**. וכן תמיד נוטריקון **תיכף ומיד**. מה שהינו "תמיד" אין בו עיכוב להיות תיכף ומיד ממש. תמיד היינו **תם יד**, וכן יד במילוי, **יוד דלת = תמיד**.

תמיד במספר סדורי = 7, 49, ברבוע. וממילא, ארבע פעמים **תמיד** (בפירוש רש"י אצלנו) במ"ס = 196, **יד** ברבוע, היינו אותיות **יד** בתוך **תמיד** כנ"ל.

יג יומא כא, א' ניס גדול היה נעשה בלחם הפנים סלוקו כסדרו.

יד רש"י להלן טל, לא "ועל ידי הפתילים היה מושיבו על המצנפת כמין כתר".

לכוון אותם כנגד אותיות שם הוי', ולפי סדר הדברים ברש"י היינו מלמטה למעלה, בדרך זו: "להעלת נר תמיד" – כנגד המלכות, ה אחרונה בשם הוי'. "תמיד" זה פירושו מלילה ללילה, ובכללות לילה שייך למלכות. המלכות חשוכה מצד עצמה, ולכן צריך להאיר אותה באור הנרות (כמו הירח המאיר בלילה), אך ביום אין צורך בנרות לשיטת רש"י, שהרי הם "שרגא בטיהרא".

"עולת תמיד" – כנגד זעיראנפין, ו בשם הוי'. "תמיד" כאן פירושו מיום ליום, הפוך מהמנורה שהיא מלילה ללילה, "יום ליום יביע אומר [בקרבת התמיד] ולילה ללילה יחווה דעת [בהדלקת הנרות]" – המלכות היא לילה והו"א נקרא 'יום'. בפרשת אמור מביא רש"י בפירוש "להעלת נר תמיד" רק את ההוכחה מ"עולת תמיד", כיון שהנרות והתמיד הם "והנגלות".

"תמיד" במנחת חביתין – כנגד הבינה, ה עילאה. מנחת חביתין היא קרבנם המיוחד של הכהנים העובדים במקדש, מושג ה'עבודה' בכלל שייך לבינה, קו שמאל העולה מלמטה למעלה (בסוד "ועבד הלוי הוא"). מנחה זו מביא כל כהן בהכנסו לעבודה, והיא נקראת "מנחת חינוך", ואילו הכהן הגדול מביאה בכל יום ויום – כי הכהן הגדול מתחדש ממש בכל יום, הוא כנגד החכמה (וכאן היינו החכמה שבבינה) שבה יש התחדשות תמידית. בהדגשה של חלוקת חביתין כהן גדול לשני חצאים (הן בלשון הפסוק והן בדברי רש"י כנ"ל) יש רמז מובהק לאות ה בשם הוי' שהיא חצי מאות י (ויחד הן "שלם וחצי"), כאשר בחצי הזה נמצא בכח החצי השני.

"לחם פנים לפני תמיד" – כנגד החכמה, אות י בשם הוי'. "תמיד" זה פירושו "משבת לשבת", שבת היא 'מוחין דאבא', חכמה. החכמה היא למעלה מן הזמן כמתבטא בכל ענינו של לחם הפנים: ה"תמיד" אצלו הוא הכי בקביעות,

ניגון

476 | ז' כסלו תשפ"א

Musical score for a piece titled "ניגון" (Nigun). The score is written in treble clef and 4/4 time. It consists of nine staves of music. The first staff starts with a tempo marking of quarter note = 60 and the word "לאט" (Alto). The second staff has a first ending bracket labeled "1" and a second ending bracket labeled "2". The third staff starts with a tempo marking of quarter note = 120 and the word "מהר יותר" (Faster). The fourth staff continues the melody. The fifth staff has a first ending bracket labeled "1" and a second ending bracket labeled "2 Fine". The sixth staff continues the melody. The seventh staff continues the melody. The eighth staff continues the melody. The ninth staff has a first ending bracket labeled "1" and a second ending bracket labeled "2 D.S. al Fine".

הסיפור החסידי

אדמו"ר האמצעי | סיפור נאה כזה...

רבי דוב בער שניאורי, אדמו"ר האמצעי, הוא הרבי השני בשושלת חב"ד ובנו ממשיך דרכו של אדמו"ר הזקן בעל התניא. רבי דובער נולד בט' כסלו תקל"ד בעקבות ברכתו של המגיד ממעזריטש, ונקרא על שמו. עוד בחיי אביו, בשנים תק"ן-תקנ"א, שימש כמדריך רוחני לצעירי האברכים בכיתות הלימוד ('החדרים') שייסד אביו, ולאחר פטירת אביו בשנת תקע"ג מילא את מקומו בנשיאות חסידות חב"ד. באותה שנה קבע דירתו בעיירה ליובאוויטש שברוסיה הלבנה. ייסד בפלך חרטון עשרות מושבות ליהודים, וכן את יישוב חסידי חב"ד בחברון בו התישבה גם בתו, הרבנית מנוחה רחל. בשנת תקפ"ז נאסר, כאביו אדמו"ר הזקן, בעקבות הלשנת המתנגדים, וחג גאולתו מן המאסר חל ב'י' בכסלו. אדמו"ר האמצעי נודע באריכות ובעמקות דרושי החסידות שלו, עד כדי שחתנו, אדמו"ר הצמח צדק, התבטא עליו: "אם היו חותכים לחותני אצבע, לא היה פורץ דם, כי אם חסידות". אדמו"ר האמצעי נפטר תוך כתיבת מאמר חסידות ב'ט' כסלו תקפ"ח, יום הולדתו, ובכך התקיים בו בגלוי הפסוק "את מספר ימיך אמלא". אדמו"ר האמצעי נהג נשיאות במשך 15 שנה ומנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין שבאוקראינה.

מכל בני הקהילה לא הגיע אפילו לרובל אחד, ואדמו"ר האמצעי נתן לו חמשה רובל. הבעל קורא, שהיה יהודי טוב וצנוע, אמר לו: רבי, זה יותר מדי, לא נותנים כל כך הרבה. אך הרבי האמצעי התעקש: 'ניין, ניין [לא, לא], כזה סיפור נפלא ויפה לא שמעתי מעולם'.

לא מסופר בן כמה היה רבי דובער באותה עת, אך ככל הנראה הספיק כבר לשמוע את המגילה יותר מעשרים או שלושים פעמים. מדוע הוא טוען כי מעולם לא שמע סיפור כזה?

החסידים ששמעו את הסיפור הסבירו, כי אדמו"ר האמצעי באמת לא שמע את סיפור המגילה! זאת מפני שבכל השנים, שהה רבי דובער בפורים במחיצת אביו הקדוש. כשצדיק כאדמו"ר הזקן קורא וצדיק כבנו שומע, כל המגילה מלאה בסודות התורה, מבלי להותיר מקום לסיפור הארצי והיפה, מלא הפיתולים והתהפוכות.

פעם שלח אדמו"ר הזקן את בנו אדמו"ר האמצעי בשליחות מסוימת בענייני הכלל [כך מקובל בחב"ד כי הרבי המכהן שולח את ממשיכו בשליחויות ציבוריות ושתדלנות, והנהוג החל כבר בתקופתו של האדמו"ר הזקן]. בזמן בו שהה בדרכים הגיע פורים, ובפורים שומעים מגילת אסתר, והוא נכנס לבית כנסת לשמוע את המגילה.

ישנו מנהג שאחר הקריאה הציבור אוסף קצת כסף בשביל הבעל קורא בתור 'מגילה געלט', דמי מגילה. הקורא מהנה את הצבור בלי לקבל שכר, וכדי לקרוא את המגילה צריך להתכונן ולטרוח, אז אחרי קריאת המגילה בא כל אחד ונותן לו 'מגילה געלט' כשכר טרחה. בא אדמו"ר האמצעי, שהיה אז אברך, ושם בכובע שלו חמשה רובל כסף. כל מה שנאסף

העגלון הגוי: גם אתה רבי?! הרי הרבי שנסעתי אתו כל השנים, אף פעם לא בקש עודף! הצמח צדק היה מעורה בהוויות העולם, ואף השתמש בחוש הזה כדי לפסוק הלכה במקרים מורכבים. אדמו"ר האמצעי לעומתו, היה מופשט מעניי העולם, והמפגש אתו היה חידוש עבורו.

משני הסיפורים בהם פתחנו, שהתרחשו בהשגחה פרטית בתקופות שונות בחיי האדמו"ר האמצעי, ניתן ללמוד רבות על חינוך ילדים: במידת האפשר, על ילד קטן להישאר באטמוספירה מוגנת בלא לפגוש רע ממשי. אולם מגיע הרגע, סביב גיל מצוות, בו על כל ילד להתבגר ולהבין כי יש רע בעולם. יש סבל וצער, יש חטא ועונש, וכך הוא עד ביאת גואל צדק. בפרט הדברים אמורים כלפי ילד כזה, העתיד ביום מן הימים להיות לרבי ומנהיג. למעשה, גם פטירתו של הרבי האמצעי קשורה בסיפור כזה: בהיותו בדרך, בעיירה ניצוץ, באה אשה אל החדר בו התאכסן וצעקה: רבי! הצילני! את בני היחיד לקחו לצבא! מרוב עגמת נפש חלה הצדיק, ונפטר כמה ימים לאחר מכן.

למציאות הרע יש להיחשף כמתבגר, המכין את עצמו לחיים. אך לאחר התוכחה, מגיע תור המגילה: מבוגר היוצא לשליחות, לתוך המציאות ופיתוליה, צריך לחוש בעיקר את מסירות הנפש של אסתר ומדדכי. דווקא אז יש לשמוע ולהמחיש את סיפורם ואת ההשגחה הפרטית המופלאה המלווה אותם על כל צעד ושעל. רבי דובער, שהיה עסוק באותה עת בגזרות ובביטולן, הופתע לגלות פתאום כי מגילת אסתר עוסקת בדיוק בכך. סיפור נאה כזה, המופיע בזמן הנכון, שווה בהחלט חמישה רובלים.

סיפור מפורסם יותר, זהה לחלוטין בצורתו אך הפוך ממנו בתוכנו, התרחש שנים מספר קודם לכן. כשהיה רבי דובער נער בן שתים עשרה, בשבת פרשת כי תבוא, שמע את קריאת התוכחה שבפרשה והתעלף מדוב צער. כששאלו אותו מדוע התעלף, ענה כי זו הפעם הראשונה ששמע את הפרשה מפי בעל קורא שאיננו אביו. כשאבא קורא, הסביר, נשמעות ברכות בלבד...

שני הסיפורים משרטטים קו אופי מרכזי באישיותו של אדמו"ר האמצעי: בזכות אביו, גדל רבי דובער והתעצב בעולם שמימי ונסתה. הקללות הן ברכות, הסיפורים הם סודות התורה, והעומק שבתורה נראה כפשט גמור. כאשר הוא נתקל לראשונה במה שעבורנו הוא מציאות החיים, הדבר מהווה עבורו הפתעה גדולה – לעיתים קשה ומייסרת כמו בקריאת התוכחה, ולעיתים מפתיעה ומרעננת כבקריאת המגילה. כעין זה מסופר על אחד מגדולי האחרונים, שכאשר נעשה רב עיר ופסק על כשרות עוף שהובא לפניו, פלט בהתפעלות: דער הייליגער קורקבן [הקורקבן הקדוש]! הייתה זו הפעם הראשונה בה ראה קורקבן אמיתי, כמו זה המוזכר בספרי ההלכה הקדושים...

במאמר מוסגר נעיר, כי ישנם צדיקים בעלי אופי שונה לגמרי. כזה היה אדמו"ר הצמח צדק, חתנו ויורשו של אדמו"ר האמצעי. על השוני ביניהם יעיד הסיפור הבא: בנסיעתו הראשונה של הצמח צדק עם העגלה והעגלון ששימשו את חמיו, עצר למנוחה בפונדק דרכים. כנהוג, נתן הרבי מטבע לעגלון בכדי שיקנה לעצמו כוסית יין שרף, והעגלון קנה כוסית וחזר בלי להחזיר את העודף. כשהצמח צדק שאל על כך, הגיב

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

מי מוחה את עמלק - ה' או אנחנו?

למה בקריאת התורה לפורים מזכירים את מחית ה' - "מחה אמחה" - ואילו אנחנו רק מחלישים אותו [כמו שמפרש רש"י על "ויחלש יהושע" שם], ולא קוראים את פרשת זכור, בה נאמר הצווי לישראל - "תמחה"?

תשובה:

חז"ל אומרים על עמלק ש"היה חותך מילותיהן של ישראל וזורקן כלפי מעלה", דהיינו שהיה מנסה לנתק ולפגום בקדושת הברית של עם ישראל. וכך מבואר בחסידות **שעמלק** - נוטריקון **עם מלק**, שפעולתו להפריד-למלוק בין הראש ללב, מה שמוביל לרגש לא מתוקן ולבסוף לפגם בברית. הלכה היא ש"מל ולא פרע כאילו לא מל". בעבודת הנפש מילה היא הסרת הקרום הגס - מילת ערלת הלב, הרע המודע. הפריעה היא הסרת העלם הרע, התת-מודע. על

המילה נאמר "ומלתם את ערלת לבבכם", ואילו על הפריעה נאמר "ומל הוי' את לבבך".

לענייננו, מחית עמלק שעל ידו ("תמחה") היא רק הקדמה למחיה השלמה והמלאה שעושה ה' ("מחה אמחה"). בקבלה, פורים הוא סוד גילוי העטרה. מרדכי הוא עטרת יסוד ז"א [המקבל מיסוד אבא, של משה רבינו, שכאשר מתלבש ביסוד אמא נעשה ארוך ומגיע עד סיום יסוד ז"א] ובפורים קורה נס, מה שלא קורה בכל השנה, שיסוד ז"א בולט ועובר את המלכות ונמשך עד לתחום עולם הבריאה - "ומרדכי יצא מלפני המלך".

מה הפירוש בחסידות, בעבודה? יסוד אבא הוא תקיפות-הבטול (הגדרת הרבי הריי"צ עבור **כח-מה** של **החכמה**). פנימיות אבא-חכמה, היא בטול והיסוד מורה על גבורת אנשים - תקיפות. על מרדכי,

יסוד אבא, כתוב במגילה שני דברים שונים, "ומרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" ו"ומרדכי לא קם ולא זע ממנו". "לא קם ולא זע ממנו" היינו שמירת הברית, שלא להתפעל כהוא-זה מן הקליפה (לא לקום, לא להזדעזע ולא 'להזיע' מותרות החוצה), ו"מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" היינו עמידה זקופה בחיות דקדושה. הבטול הגויי הוא פסיבי, מתוך רצון לקבל, והבטול היהודי הוא אקטיבי, זקוף תקיף - כצינור הבטל למה שלמעלה ממנו ומשפיע בכחו. כאשר יסוד ז"א דומה ליסוד אבא יש בו כח לגלות את הבטול האקטיבי לא רק ברשות היחיד של עולם האצילות (בו מתגלה יסוד אבא) אלא גם ברשות הרבים של העולמות התחתונים, טורי דפירודא, ועל ידי זה מתקיים "ורבים מעמי הארץ מתייהדים". זהו הגילוי של "מחה אמחה", שבשבילו צריך להקדים את בחינת "תמחה" באתערותא דלתתא.

אַנְכִי וְהִילָדִים

הַמְדוֹר לִילְדֵי יִשְׂרָאֵל

אַתָּה בְּרָא יִצְחָק!

"וְשִׂמְחַת בְּחַגְגָּה" היא מצווה בכל אחד משלשת הרגלים, וגם את השבת אנו מענגים במאכלים משבחים. אבל פורים זו שמחה מסוג אחר. "חייב איניש לבסומי בפוריא" ולשתות בו מעל ומעבר לכמות ביה הוא מרגל, והשתיה הזו מביאה אותנו לשמחה אחרת לגמרי – "עד דלא ידע"!

איפה ספא?

את הספור המשעשע הבא ודאי רבכם מכירים: פעם, ישב מנחם מענדל הקטן, מי שלמים יתפרסם פאדמו"ר הצמח צדק, על ברפי הסבא הגדול, אדמו"ר הזקן בשעה שישב ולמד. בין הסבא והנכד הצעיר היה קשר מיוחד. אמו של הצמח צדק, הרבנית דבורה לאה, הסתלקה בגיל צעיר, והילד היתום נמסר להשגחתו הצמודה של הסבא. אדמו"ר הזקן, שאהב במיוחד את הילד הפקח, פנה אליו בשאלה: "מנחם מענדל, איפה סבא?". "ברור",

"תמל'ט, אנה מסתרי ממני ic מעלע?"
 "סע! סע!"
 "לן סעלמת..."
 "מנה אנה? פורים פורים! סע מעלע סע קסתר..."

יש מישהו שלא אוהב את פורים? לא מכיר את הילד הזה... תחפוש, שוק פורים והצגות פורמיות, משלוחי מנות וסעודה חגיגית, והכל – בשמחה הכי גדולה!

המן הרשע הזה... אתם מבינים? הוא חשב לעצמו שיצליח להפטר מהיהודים. לא כמו אנטיוכוס, שרצה רק לבטל אותנו מקיום המצוות. המן רצה להשמיד אותנו לגמרי, את הגוף שלנו, שלא יהיה חלילה זכר לדבר שנקרא 'יהודי'. אז הנה, אנחנו מראים לו, ועוד איך... אנחנו פה, רוקדים ושמחים, עם הגוף שלנו, אוכלים ובעקר שותים – והכל קדוש!

האם שמחה ואכילה בקדשה שמורות רק לחג פורים? לאו דוקא.

בשתוף מוסדות תורת חיים בראשות הרב יצחק גינזבורג כתב הרב שילה אופן, משפיע חסידי בת"ת תורת חיים בירושלים

לי, לעצמי, לאישיות שלי. האישיות היא כְּבוֹד ה'עצם'.

גַּלְגַּל צַעַד אֶחָד קְדִימָה וְנִשְׂאֵל: מַהי האישיות שלי? מִמָּה היא מְרַכֶּבֶת? אֲנִי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל יָלֵד שְׂמֵחַ אֲבָל גַּם מִדֵּי פֶעַם עָצוּב, אֲנִי מִתְרַגֵּשׁ וְלִפְעָמִים גַּם מִפְּחַד. כָּל אֵלּוּ סוּגֵי רְגִשׁוֹת, וְהֵם שְׂיֻכִּים לִי. אֲנִי גַם טְפוּס שְׂאוּהֵב לְעֵבֵד עִם הָרֹאשׁ — לְחֶשֶׁב מַחְשְׁבוֹת, לְלַמֵּד בְּעִיּוֹן, לְשַׁחַק בְּמִשְׁחָקֵי חֲשִׁיבָה — וְכַמוֹכָו, אֲנִי גַם אוֹהֵב לְהַפְעִיל מִדֵּי פֶעַם אֶת הַדְּמִיוֹן. כִּאֵן כְּבוֹד תְּאֲרָתִי אֶת הַשְּׂמוּשׁ שְׁלִי בְּשִׁכְלִי — מְרַכִּיב חֲשׁוֹב בְּאִישִׁיּוֹת שְׁלִי. רְגַע, אֲזוּ בְּעֵצָם לֹא רַק הַגּוֹף הוּא הַגּוֹף שְׁלִי. גַּם הָאִישִׁיּוֹת הֵיא שְׁלִי. הַשִּׁכְלִי וְהַרְגֵּשׁ שְׁלִי גַם הֵם סוּג שֶׁל 'גְּלוּי'. שֶׁל מִי? שְׁלִי? אֲזוּ מִי הוּא אוֹתוֹ 'אֲנִי' אֵלָיו שְׂיֻכֶת אוֹתָהּ אִישִׁיּוֹת?

כָּד יִצָּח וְכָד אֲתִיבָא

הַרְגִּשׁוֹת וְהַשִּׁכְלִי הֵם הַחֶלֶק הַגְּלוּי שְׁלִי. זֶו גַּם הַסִּבָּה לְכָה, שְׁכָל אֶחָד מֵהֵם מִתְגַּלֶּה דִּוְקָא בְּאִיבָר מְסִיִּם בְּגוּפִי — הַשִּׁכְלִי מִפְעִיל אֶת הָרֹאשׁ וְהַרְגֵּשׁ אֶת הַלֵּב. מֵהֵיכֵן נוֹבְעִים הַשִּׁכְלִי וְהַרְגֵּשׁ? מִכַּח הַרְצוֹן. אֲנִי רוֹצֵה לְחֶשֶׁב, אֲנִי רוֹצֵה לְהִתְלַהֵב, אֲנִי רוֹצֵה לְעוֹף עִם הַדְּמִיוֹן. לְרַצוֹן אֵין אֲבָר מְסִיִּם בְּגוּף. אֲנִי לֹא רוֹצֵה עִם הַיָּד אוֹ הָרֹאשׁ שְׁלִי. כְּאֲשֶׁר אֲנִי רוֹצֵה — כָּל־כְּלִי רוֹצֵה. אֲזוּ אוֹלֵי הָאִישִׁיּוֹת שְׁלִי הֵיא הַרְצוֹן? נִרְאֶה לִי שְׂעֵל תְּשׁוּבָה זֶו יָשׁוּב אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן

עֵנָה הַיָּלֵד וְהַצְּבִיעַ עַל סָבוּ, "פֹּה". "אִיפֹה פֹּה?", הוֹסִיף אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן לְהַקְשׁוֹת, "תִּרְאֶה לִי בְּדִיוֹק". "הִנֵּה", הַצְּבִיעַ הַיָּלֵד לְעֵבֵר פְּלָג גּוּפוֹ הַעֲלִיוֹן שֶׁל סָבוּ. אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן מְחַדֵּד: "פֹּה? זֶה הַזֶּקֶן שֶׁל סָבָא. אֲנִי מִתְכַּוֵּן אִיפֹה סָבָא?". "לֹא, אֲנִי מִתְכַּוֵּן פֹּה", שֶׁפֶר הַיָּלֵד אֶת מְקוֹם הָאֲצָבַע לְעֵבֵר פְּנִיו שֶׁל הָרַבִּי. וְשׁוֹב מְקַשֶּׁה אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן: "אֶתָּה מִתְכַּוֵּן לְאִי? נָכוֹן, זֶהוּ הָאִי שֶׁל סָבָא, אֲבָל אִיפֹה סָבָא בְּעֵצְמוֹ?".

בְּשִׁלֵּב זֶה פּוֹרֵשׁ הַיָּלֵד מֵהַמִּשְׁחָק הַמְּיֻגָּע. הוּא יוֹרֵד מֵעַל בְּרַכְּיוֹ וּפּוֹנֶה אֶל מַחוּץ לְחֶדֶר וְאֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן חוֹזֵר וְשׁוֹקֵעַ בְּעִיּוֹן בְּסִפֵּר שְׁלִפְנָיו. בְּעֵצָם לֹא פּוֹרֵשׁ לְגַמְרִי... לְאַחַר דְּקוֹת סְפוּרוֹת מִתְפָּרֵץ הַיָּלֵד לְחֶדֶר וְקוֹרָא בְּקוֹל: "סָבָא!". אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן מְרִים אֶת עֵינָיו מֵהַסִּפֵּר וְאֲזוּ קוֹרָא מְנַחֵם מְעַנְדֵּל הַצְּעִיר בְּצַהֲלַת נְצַחוֹן: "אֲמַרְתִּי לָהּ? הִנֵּה אֶתָּה!".

צָרָה וְעָדָי

אִיזָה מְסַר רְצָה אֲדָמוֹ"ר הַזֶּקֶן לְהַעֲבִיר לְנִכְדוֹ הַצְּעִיר? נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשְׁגִּים עִמָּקִים מִתּוֹרַת הַחֲסִידוֹת: הָרַבִּי מְחַדֵּד לָנוּ שְׂיֵשׁ 'עֵצָם' וְיֵשׁ 'גְּלוּי'. 'עֵצָם' הוּא הַדְּבָר בְּעֵצְמוֹ, וְאֵלּוּ 'גְּלוּי' הוּא מָה שְׂרוּאִים בַּחוּץ וּמְפִירִים אוֹתוֹ. הַרְגֵּלִים הֵם הַרְגֵּלִים שְׁלִי, הַיָּדִים הֵן הַיָּדִים שְׁלִי, הָרֹאשׁ הוּא הָרֹאשׁ שְׁלִי. כָּל אֵלּוּ אֲבָרֵי הַגּוֹף שְׁלִי, וְלָכֵן הֵם שְׂיֻכִּים לְחֶלֶק ה'גְּלוּי' שְׂבִי, אֲבָל לְמִי שְׂיֻד הַגּוֹף הַזֶּה? כְּמוֹכָו,

וְיִקְשֶׁה עָלֵינוּ: הֲרֵי גַם הַרְצוֹן הוּא בְּסוֹפוֹ
 שֶׁל דָּבָר שְׂלִי. גַּם הוּא 'גְּלוֹי' שֶׁל אֵיזָה
 'עֵצָם' נִסְתָּר. אֲזִי מִיֵּהוּ אִם כֵּן אוֹתוֹ 'אֲנִי'
 שְׁמֵתִחַבֵּא בְּתוֹכִי וְרוֹצֶה הַכֵּל?
 מִסְתַּבֵּר שְׂאֵת הַמְרַכֵּיב הַכִּי חָשׁוּב
 – אֵת עֲצָמְנוּ – אֲנַחְנוּ לֹא מִפְּרִים
 כָּלֵל. הַרְצוֹן שְׂלִי אֲמָנָם נִסְתָּר מֵאֲנָשִׁים
 אַחֲרִים, אָבֵל לִי הוּא גְּלוֹי. אֲנִי מִפִּיר אֵת
 עֲצָמִי וְיֹדַע הֵיטֵב בְּמָה אֲנִי חֲפֵץ וּמִמָּה
 אֲנִי רוֹצֶה לְהִתְרַחֵק. אָבֵל אֵת ה'עֵצָם'
 הַנִּסְתָּר, אֲפִלּוֹ אֲנִי לֹא מִכִּיר. הוּא נִסְתָּר
 גַּם מִמֶּנִּי.

בְּלִשׁוֹנוֹ שֶׁל סֵפֶר הַזֶּהר נִקְרָא הַמְּקוֹם
 הַנִּסְתָּר "רִישָׁא דְלֹא יָדַע וְלֹא אֲתִידַע".
 בְּתַרְגוּם מֵאַרְמִית: הָרֵאשׁ שֶׁלֹּא יוֹדַע
 וְלֹא יוֹדְעִים אוֹתוֹ. כְּלוּמָר, לֹא רַק שֶׁהוּא
 נִסְתָּר מֵאַחֲרִים וְאִין הֵם יוֹדְעִים עָלָיו
 כְּלוּם ["לֹא אֲתִידַע"], אֲלֵא שֶׁגַּם הוּא
 לֹא יוֹדַע כְּלוּם עַל עֲצָמוֹ ["לֹא יָדַע"].

וְיִקְשֶׁה 'רֵאשׁ'

זו היתה פונתו של אדמו"ר הזקן
 בסדרת השאלות שהציב למנחם
 מענדל החריף. הוא בקש להעביר לו
 את המסר הבא: לעולם אל תסתפק
 בחלק הגלוי שבפניך. עליך להתאמץ
 תמיד ולקלף אותו, לשאף ולחתור
 ?

לעת פלאול:

מה בקש אדמו"ר הזקן ללמד את נכדו באמצעות המשחק המשעשע?

המהפכה המשיחית

ניסן, "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", בעוד פורים הוא חג 'גלותי' בו "אכתי עבדי אחשורוש אנן". אך במובן עמוק יותר, ביאת המשיח היא מהפכה מוחלטת, גם ביחס לגאולת מצרים וקבלת התורה על הר סיני על ידי משה רבינו. גאולה כזו מתחילה דווקא ב"ונהפוך הוא" של פורים, העולה בשמחה פורצת גדר "עד דלא ידע" – שרשו העליון של המשיח-הפורץ ושל תורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

פנימיות התורה, כפי שמעמיק בה הרב גינזבורג שליט"א, כל-כולה חתירה לחשוף את מאפייני המהפכה המשיחית הזו – מהפכה חדשנית המתחוללת מיניה וביה בתוך "תורת משה", תוך כדי הפיכת משה מ"גואל ראשון" ל"גואל אחרון". זו 'רפורמה' בהסתכלות על התורה, ללא ויתור על קוצו של יוד ממנה, כאשר כל אות וכל תג הופכים למקור של חידוש ופלא אין-סופיים – "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", והכל באוירת שמחה ושעשוע של 'פורים-תורה'. המהפכה המחדשת הזו היא רבת-גוונים – הפיכת מגמת העבודה מ'התאינות' ו'הפנמה' למימוש והמחשבה בעולם החיצוני; הפיכת ישראל מכבשה בין זאבים לזאב טורף באומות; התקדמות מהבדלה דקדקנית להמתקה ורחמים גמורים ועוד ועוד. כראוי לפורים משולש, ההתבוננויות המשיחיות הללו עוברות כחוט השני כמעט בכל המאמרים בחוברת השבוע.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

